

*Дани
Владе С.
Милошевића*

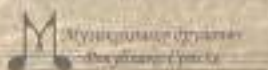
*Vlado Milosevic's Days
Bama Luka 2014.*

Владо С. Милошевић
Етномузиколог, композитор и педагог

Традиција као инспирација

Међународни научни скуп
(апстрактн)

Универзитет у Бањој Луци – Академија умјетности
Бања Лука – Република Српска

ВЛАДО С. МИЛОШЕВИЋ
Етномузиколог, композитор и педагог

ТРАДИЦИЈА КАО ИНСПИРАЦИЈА Међународни научни скуп (апстракти)

Бања Лука
11. и 12. април 2014.

Програмски одбор симпозијума

Проф. др Рајко Кузмановић – председник Академије наука и уметности Републике Српске, мр Биљана Војводић, Министарство науке и технологије, проф. др Валерија Шаула – проректор за међународну сарадњу Универзитета у Бањој Луци, проф. др Лука Кеџман – декан Академије уметности Универзитета у Бањој Луци, проф. др Соња Маринковић, Факултет музичке уметности у Београду – председник програмског одбора, проф. др Иван Чавловић – декан Музичке академије у Сарајеву, проф. др Викторија Коларовска-Гмирја, Факултет музичке уметности у Скопљу, проф. др Оливера Васић, Факултет музичке уметности у Београду, проф. др Богдан Ђаковић, Академија уметности у Новом Саду, доцент др Миомира Ђурђановић, Факултет уметности у Нишу, проф. мр Саша Павловић, Академија уметности у Бањој Луци, проф. др Санда Додик, Академија уметности у Бањој Луци, доцент др Драгица Панић Кашански, Академија уметности у Бањој Луци, виши асистент мр Ивана Росић, Академија уметности у Бањој Луци.

ПРОГРАМ

ПЕТАК, 11. април 2014. – 10 часова
Академија умјетности,
Камерна сала, први спрат

СВЕЧАНО ОТВАРАЊЕ СИМПОЗИЈУМА ТРАДИЦИЈА КАО ИНСПИРАЦИЈА

Поздравна ријеч проф. др Рајка Кузмановића – предсједника
Академије наука и умјетности Републике Српске
Поздравна ријеч проф. др Валерије Шауле – проректора за
међународну сарадњу Универзитета у Бањој Луци
Поздравна ријеч проф. др Луке Кецмана – декана Академије
умјетности

Промоција зборника радова са скупа 2013. године Др Соња
Маринковић, др Санда Додик и др Ана Петров, уреднице те-
матског зборника

Умјетнички програм:

Аница Сабо, *Сенке за виолончело соло*
Филип Милинковић (Академија умјетности
Бања Лука) – виолончело

ПЛАН РАДА СКУПА

Музиколошке теме, сесија 1

Петак, 11. 04. 2014. у 11 часова, Камерна сала

Председава: Санда Додик

СОЛО ПЈЕСМЕ ВЛАДЕ МИЛОШЕВИЋА:

СТВАРАЛАЧКА ПОЕТИКА УКОРИЈЕЊЕНА У ТРАДИЦИЈИ

Др Санда Додик

Универзитет у Бањој Луци

Академија умјетности

Катедра за музичку теорију

БОСАНСКЕ ЕЛЕГИЈЕ БАЊАЛУЧКОГ ДУА:

ВЛАДО С. МИЛОШЕВИЋ – РАНКО РИСОЈЕВИЋ

(СОЛО ПЕСМЕ – 1975)

Мр Саша Павловић

Универзитет у Бањој Луци

Академија умјетности

Катедра за солфеђо и музичку педагогију

TRADICIJA/MOKRANJAC KAO INSPIRACIJA: KREATIVNA

RECEPCIJA MOKRANJČEVOG DELA U SRPSKOJ MUZICI

POSLE 1945. GODINE

Dr Vesna Mikić

Универзитет уметности у Београду

Факултет музичке уметности

Катедра за музикологију

Пауза

УМЈЕТНИЧКА ТРАНСПОЗИЦИЈА ФОЛКЛОРНИХ

НАПЈЕВА И ЊИХОВА ПРИМЈЕНА У VI РУКОВЕТИ

ПОТКОЗАРЈЕ ВОЈИНА КОМАДИНЕ

Мр Валентина Дутина

Универзитет у Источном Сарајеву

Музичка академија

ТРИ БОСАНСКЕ ПАРТИТЕ ВОЈИНА КОМАДИНЕ

Мр Зоран Комадина

Универзитет у Крагујевцу

ФИЛУМ

ПОЗАЈМЕНИОТ МАТЕРИЈАЛ ВО КОМПОЗИЦИИТЕ
НА ГОЦЕ КОЛАРОВСКИ

Д-р Викторија Коларовска-Гмирја

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје

Факултет за музичка уметност – Скопје

Катедра за музичка теорија и педагогија, музикологија, композиција и
диригирање

Музиколошке теме, сесија 2

Петак, 11.04. 2014. у 11 часова, соба 9

Председава: Вера Гајановиќ

ЈЕДНОГЛАСНИ ЗАПИСИ ЦРКВЕНОГ ПОЈАЊА

КОРНЕЛИЈА СТАНКОВИЌА

Др Весна Пено

Музиколошки институт САНУ

Београд

ПРОЦЕСУАЛНОСТ КРОЕЊА: О ИНДИВИДУАЛНИМ
МЕЛОГРАФСКИМ 'ЧИТАЊИМА' СТРУКТУРЕ ТЕКСТА
ХИМНИ СРБЉАКА

Марина Марковиќ

Универзитет уметности у Београду

Факултет музичке уметности

Докторске студије музикологије

ТРАДИЦИОНАЛНА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВЕНА УМЕТНОСТ
И ПРОБЛЕМ СРПСКЕ ЦРКВЕНЕ ХОРСКЕ МУЗИКЕ
МЕЂУРАТНОГ ПЕРИОДА

Др Богдан Ђаковић

Универзитет у Новом Саду

Академија уметности

МОДЕРНА ИНТЕРПРЕТАЦИЈА СТАРОГ ВИЗАНТИЈСКОГ
ПОЈАЊА У КАНТАТИ *ОГЛЕДАЛО* СТОЈАНА СТОЈКОВА

Мр Данијела Стојановић

Универзитет у Нишу

Факултет уметности у Нишу

Одсек за музичку уметност

Катедра за теорјске предмете

ОДНОС РЕЏЕ МУЛИЋА ПРЕМА ТРАДИЦИЈИ
У КОМПОЗИЦИЈИ *ДРУГА СИМФОНИЈА „КОСОВСКА“*

Др Соња Маринковић

Универзитет уметности у Београду

Факултет музичке уметности

Катедра за музикологију

Педагошке теме, сеснија 1

Петак, 11.04. 2014. у 11 часова, соба 2

Председава: Миомира Ђурђановић

ЗНАЧАЈ МУЗИЧКОГ СТВАРАЛАШТВА
У СЛОБОДНОМ МУЗИЧКОМ ИЗРАЖАВАЊУ УЧЕНИКА

Др Миомира М. Ђурђановић

Др Јелена Д. Цветковић

Универзитет у Нишу

Факултет уметности

**АНАЛИТИЧКО СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ – ФОКУСИРАНОСТ
ПАЖЊЕ КОД МУЗИЧАРА И НЕМУЗИЧАРА**

Мр Невна Вујошевић

Универзитет у Крагујевцу

Филолошко-уметнички факултет

Катедра за музичку теорију и педагогију

ДЕЧЈЕ ПЕСМЕ У ФУНКЦИЈИ СТИМУЛАЦИЈЕ РАЗВОЈА ГОВОРА

Мр Љиљана Војкић

Висока школа струковних студија за образовање васпитача Пирот

Јелена Дубљевић

Универзитет уметности у Београду

Факултет музичке уметности

Катедра за солфеџо и музичку педагогију

**ИНОВАТИВНИ ПРИСТУПИ У РАЗВОЈУ ТОНАЛНОСТИ
КАО АСПЕКТА РАЗВОЈА МУЗИЧКИХ И КРЕАТИВНИХ
СПОСОБНОСТИ КОД ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА**

Мр Емилија Поповић

Висока школа струковних студија за образовање васпитача

Пирот

**НАСТАВНИК И ШКОЛСКИ СИСТЕМ КАО ПРЕДУСЛОВИ
ЗА КВАЛИТЕТНУ АКТИВНОСТ УЧЕНИКА И ЊЕГОВО
ПОСТИГНУЋЕ У ШКОЛСКОМ УЧЕЊУ; МОНТЕСОРИ МЕТОД
У ШКОЛСКОЈ НАСТАВИ**

Мр Кристина Парезановић

Универзитет у Крагујевцу

Филолошко-уметнички факултет

Одсек за музичку уметност

Катедра за музичку теорију и педагогију

Теоријске теме, сесија 1
Петак, 11.04. 2014. у 11 часова, соба 7
Председава: Милош Заткалик

GEŠTALNI POGLED NA FORMU JEDNE POZNATE BAROKNE
MUZIČKE NUMERE – JOHANN SEBASTIAN BACH: *DIE HOHE
MESSE H-MOLL, KYRIE ELEISON I*

Mr Miloje Nikolić

Univerzitet umetnosti u Beogradu
Fakultet muzičke umetnosti
Katedra za muzičku teoriju

ELEMENTI STRUKTURNOG PLANA MUZIČKE REČENICE

Mr Anica Sabo

Univerzitet umetnosti u Beogradu
Fakultet muzičke umetnosti
Katedra za muzičku teoriju

EINE KLEINE... AUSKOMPONIERUNG

MILANA MIHAJLOVIĆA

Mr Miloš Zatkalik

Univerzitet umetnosti u Beogradu
Fakultet muzičke umetnosti
Katedra za muzičku teoriju

MOCARTOVA ČAROBNA FRULA KAO KULTURALNA
MANIFESTACIJA ARHETIPA INICIJACIJE I *SCHWARZE GREDEL*

Dr Milena Medić

Univerzitet umetnosti u Beogradu
Fakultet muzičke umetnosti
Katedra za muzičku teoriju

ТЕМАТИЗАМ РЕНЕСАНСНЕ ПОЛИФОНИЈЕ У СВЕТЛУ
ТУМАЧЕЊА РУСКИХ МУЗИЧКИХ ТЕОРЕТИЧАРА

Mr Зоран Божанић

Универзитет уметности у Београду

Факултет музичке уметности

Катедра за музичку теорију

Музиколошке теме, сеснја 3

Петак, 11.04. 2014. у 15.30 часова, Камерна сала

Председава: Весна Микић

IZVAN TRADICIONALNOG PROSTORA:
STATUS I FUNKCIJE PRIMENJENE MUZIKE

Dr Marija Ćirić

Универзитет у Крагујевцу

FILUM

Катедра за музику и медијима

ФРАГМЕНТИ О ПОПУЛАРНОЈ МУЗИЧКОЈ КУЛТУРИ ПРЕД
ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ:

РЕВИЈА МУЗИКЕ ИЗ 1940.

Mr Биљана Милановић

Музиколошки институт САНУ

Београд

МУЗИЧКИ ФЕНОМЕНИ: ЛИСТОМАНИЈА
И БИТЛМАНИЈА У МЕДИЈИМА

MA Катарина Лазаревић

Универзитет у Крагујевцу

Филолошко-уметнички факултет

Катедра за музику у медијима

PROGRAM SNG OPERE LJUBLJANA V PRVIH LETIH
PO KONCU DRUGE SVETOVNE VOJNE

Dr. Tjaša Ribizel

Univerza v Ljubljani,
Filozofska fakulteta

Пауза

ПАНЕЛ:

**ТРАДИЦИЈА КАО ИДЕОЛОГИЈА И ИДЕОЛОГИЈА КАО
ТРАДИЦИЈА: ПОПУЛАРНЕ МУЗИЧКЕ ПРАКСЕ У
(ПОСТ)ЈУГОСЛОВЕНСКИМ ДРУШТВИМА**

**IDEOLOGIJA KAO NOVA TRADICIJA? JUGOSLOVENSKA
KULTURNA POLITIKA PREMA LAKIM GLAZBENIM
ŽANROVIMA 1945. – 1965.**

MA Anita Buhin

European University Institute, Firenca
Doktorske studije povijesti

**IZMEĐU IDEOLOGIJE ZAJEDNIŠTVA I IDEOLOGIJE LJUBAVI.
PROIZVOĐENJE I ODBIJANJE JUGONOSTALGIJE NA
KONCERTIMA U BEOGRADU NAKON RASPADAJUGOSLAVIJE**

Dr Ana Petrov

Univerzitet u Banjoj Luci
Akademija umjetnosti
Studijski program muzičke umjetnosti

**INTERAKCIJA RAZLIČITIH KULTURNIH SFERA. POPULARNA
MUZIKA I PLESNI MEDIJ NA PRIMERU MAKEDONIJE**

Dr Sonja Zdravkova-Djeparoska

Univerzitet Sv. Kiril i Metodij, Skopje
Fakultet za muzičku umetnost
Katedra za baletsku pedagogiju

Етномузиколошке теме, сесија 1
Петак, 11.04. 2014. у 14.00 часова, соба 9
Председава: Оливера Васић

GLOBAL SEVDAN: MUZIČKO NASLEĐE
U INTERNET OKRUŽENJU

Davor Petrović

Univerzitet u Beogradu
Filozofski fakultet
Odeljenje za etnologiju i antropologiju

OMNIA MEA MECUM PORTO. MOGUĆNOSTI
IMPLEMENACIJE KONVENCIJE UNESCO 2003.
NA PRIMJERU SARAJEVSKO-ROMANIJSKE KAJDE

Др Драгица Панић Кашански

Универзитет у Бањој Луци
Академија умјетности
Катедра за етномузикологију

Др Јеленка Пандуревић

Универзитет у Бањој Луци
Филолошки факултет
Студијски програм српског језика и књижевности

Др Ирена Медар Тања

Универзитет у Бањој Луци
Природно-математички факултет
Катедра за друштвену географију

ПОСТОЈАНОСТ И ПРОМЕНА МУЗИЧКОГ ТЕКСТА У
ИЗВОЂАЧКОЈ ПРАКСИ ДОБРИВОЈА ТОДОРОВИЋА

Др Мирјана Закић

Универзитет уметности у Београду
Факултет музичке уметности
Катедра за етномузикологију

ТРАДИЦИОНАЛНИ МУЗИЧКИ ОКВИР УКРАЈИНАЦА
У ЖУПИ (ПРИЛОГ ЕТНОМУЗИКОЛОШКИМ
ИСТРАЖИВАЊИМА СЕВЕРОЗАПАДНЕ БОСНЕ)

Сања Ранковић

Универзитет уметности у Београду
Факултет музичке уметности
Катедра за етномузикологију

Пауза

ЕТНОКОРЕОЛОШКА ДЕЛАТНОСТ ЈЕЛЕНЕ ДОПУЂЕ

Dr Selena Rakočević

Универзитет уметности у Београду
Факултет музичке уметности
Катедра за етномузикологију

НАРОДНО КОЛО ПЛУН КАО ПОКАЗАТЕЉ
РОДНИХ ОДНОСА У ТРАДИЦИОНАЛНОЈ КУЛТУРИ СРБА

Др Бранко Ђупурдија

Универзитет у Београду
Филозофски факултет
Одељење за етнологију и антропологију

ПЛЕСНА ПРАКСА ЛИЧАНА У ВОЈВОДИНИ – КОНТИНУИТЕТ
И ПРОМЕНЕ (СТУДИЈА СЛУЧАЈА СЦЕНСКОГ НАСТУПА КУД
„МАРКО ОРЕШКОВИЋ“ ИЗ БАЧКОГ ГРАЧАЦА)

МА Весна Карин

Универзитет у Новом Саду
Академија уметности
Катедра за музикологију и етномузикологију

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ ОБЛИКОВАЊА
ПЛЕСНОГ ТОКА КОЛА У ТРИ

МА Здравко Ранисављевић

Универзитет уметности у Београду
Факултет музичке уметности
Катедра за етномузикологију

КОМПОЗИЦИОНО-КОРЕОГРАФСКИ ПОСТУПЦИ У
ИЗГРАДЊИ КОРЕОГРАФИЈА НАРОДНИХ ИГАРА У СРБИЈИ:
ЕТНОКОРЕОЛОШКИ НАРАТИВ

МА Весна Бајић Стојиљковић

Универзитет уметности у Београду

Факултет музичке уметности

Катедра за етномузикологију

Педагошке теме, сесија 2

Петак, 11.04. 2014. у 15.30 часова, соба 2

Председава: Ивана Хрпка

БУГАРСКА ТРАДИЦИОНАЛНА МУЗИКА КАО
ИНСПИРАЦИЈА ЗА СТВАРАЊЕ МЕТОДИЧКОГ
ПРАВЦА У НАСТАВИ МУЗИЧКОГ ДИКТАТА

Др Ивана Хрпка

Универзитет уметности у Београду

Факултет музичке уметности

Катедра за солфеђо и музичку педагогију

NARODNE PJESME IZ VOKE KOTORSKE KAO PRIMJERI SA
ELEMENTIMA MUZIČKOG FOLKLORA U NASTAVI SOLFEDA

Mr Vedrana Marković

Univerzitet Crne Gore

Muzička akademija Cetinje

ГОВОРНЕ НАРОДНЕ ТВОРЕВИНЕ СА КОСОВА
И МЕТОХИЈЕ У ФУНКЦИЈИ НАСТАВЕ МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ
У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ

Др Биљана М. Павловић

Учитељски факултет у Призрену – Лепосавић

Универзитет у Приштини – Косовска Митровица

Др Драгана Ј. Цицовић Сарајлић

Универзитет у Приштини – Косовска Митровица

Факултет уметности у Приштини – Звечан

Пауза

ПРИМЕНА ФРУЛЕ У НАСТАВИ СОЛФЕЂА

Мр Милица Филиповић

Музичка школа „Др Милоје Милојевић“

Одсек за теоријске предмете

Крагујевац

**ОБРАДА НАРОДНИХ НАПЈЕВА ХАРМОНСКИМ
СРЕДСТВИМА МУЗИКЕ XX ВИЈЕКА У РУКОВЕТИМА
ВОЈИНА КОМАДИНЕ И ЊИХОВА ПРИМЈЕНЉИВОСТ
У НАСТАВИ СОЛФЕЂА**

Мр Душан Ерак

Универзитет у Источном Сарајеву

Музичка академија Универзитета у Источном Сарајеву

Катедра за Општу музичку педагогију

**ТРАГОВИ МУЗИЧКО-ПЕДАГОШКЕ ТРАДИЦИЈЕ У КЊИГАМА
СОЛФЕЂО КРОЗ ПЕСМУ ЉИЉАНЕ ПАНТОВИЋ**

Ивана Хрпка

Драгана Тодоровић

Универзитет уметности у Београду

Факултет музичке уметности

Катедра за солфеђо и музичку педагогију

Теоријске теме, сесија 2

Петак, 11.04. 2014. у 15.30 часова, соба 7

Предсједава: Санда Додик

**ВИДОВИ ИСПОЉАВАЊА СОНАТНОСТИ У
ПАРТИТАМА ЈОХАНА СЕБАСТИЈАНА БАХА**

Мр Јасна Вељановић

Универзитет у Крагујевцу

Филолошко-уметнички факултет

Одсек за музичку уметност

Катедра за музичку теорију и педагогију

ОСОБЕНОСТИ КОМПОЗИЦИОНО-ТЕХНИЧКИХ
РЕШЕЊА РЕПРИЗЕ У СОНАТНОМ ОБЛИКУ КЛАСИЧАРА

Mr Данијела Здравих Михаиловић

Универзитет у Нишу

Факултет уметности

ТЕМА ЗА ВАРИЈАЦИЈЕ КОД ШУМАНА

Mr Валерија Каначки

Универзитет у Крагујевцу

Филолошко-уметнички факултет

Одсек за музичку уметност

Катедра за музичку теорију и педагогију

ULOGA HORA U MUZIČKOJ DRAMI KOŠTANA PETRA
KONJOVIĆA

Mr Marko S. Milenković

Univerzitet u Nišu

Fakultet umetnosti

Katedra za teorijske predmete

Пауза

УЛОГА И ПРОЖИМАЊЕ СИМФОНИЈСКОГ И
КОНЦЕРТАНАТНОГ ПРИНЦИПА У СТРУКТУРАЛНОМ РАЗВОЈУ
СИМФОНИЈСКЕ СВИТЕ

ШЕХЕРЕЗАДА Н. РИМСКОГ-КОРСАКОВА

Биљана Штака

Универзитет у Источном Сарајеву,

Музичка академија

MODULACIJA PREKO UNISONA – TERMINOLOŠKO
ODREĐENJE, ISTORIJSKI, HARMONSKI I FORMALNI ASPEKT
NJENE PRIMJENE

Mr Ana Perunović Ražnatović

Univerzitet Crne Gore

Muzička akademija na Cetinju

КАНТУС ФИРМУС МЕЛОДИЈА У
ТЕНОР МИСАМА ПАЛЕСТРИНЕ
МА Маја Радивојевић
Универзитет у Крагујевцу
Филолошко-уметнички факултет
Катедра за музичку теорију и педагогију

**КОНЦЕРТ СТУДЕНАТА АКАДЕМИЈЕ УМЈЕТНОСТИ
УНИВЕРЗИТЕТА У БАЊОЈ ЛУЦИ**
Камерна сала у 20 часова

Музиколошке теме, сесија 4
Субота, 12.04. 2014. у 09.00 часова, соба 9
Председава: Богдан Ђаковић

ПИСАНИ ДИСКУРС О МУЗИЦИ У НИШКОЈ ШТАМПИ
ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА КАО ИЗВОР ЗА
ПРОУЧАВАЊЕ ЛОКАЛНОГ МУЗИЧКОГ ЖИВОТА
Др Соња Цветковић
Универзитет у Нишу
Факултет уметности
Катедра за општу музичку педагогију

DELATNOST STANISLAVA BINIČKOG TOKOM PRVOG
SVETSKOG RATA
МА Marijana Dujović
Beograd

RAMO: SCIJENTISTA I HUMANISTA
(250. GODIŠNJICA SMRTI FRANCUSKOG
KOMPOZITORA I TEORETIČARA)
Др um Svetlana Stojanović Kutlača
МŠ „Josip Slavenski“ Beograd

ГЛИНКИНА ОПЕРА *РУСЛАН И ЛЈУДМИЛА*
КАО ИСХОДИШТЕ ОРИЈЕНТАЛИЗМА У
РУСКОЈ МУЗИЦИ XIX ВЕКА

Филип Милинковић

Универзитет уметности у Београду

Интердисциплинарне студије

Докторске студије теорије уметности и медија

БУЗУКИ ОД ТРОЈЕ ДО ПЛАКЕ:
КАКО ЈЕ АТАТУРК ПОМОГАО СТВАРАЊУ ГРЧКОГ
РЕМБЕТИКА. ТРАДИЦИЈА КАО ИНСПИРАЦИЈА

Др Смиљка Исаковић

Факултет за хотелијерство и туризам у Врњачкој Бањи

Универзитет у Крагујевцу

Пауза

MUZIČKO IZVOĐAŠTVO I NOVA MUZIKOLOGIJA –
PITANJA ANALITIČKOG I INTERPRETATIVNOG PRISTUPA

Stefan Cvetković

Универзитет уметности у Београду

Факултет музичке уметности

Докторске студије музикологије

ПОГЛЕД КОН ДЕЈНОСТА НА ТОМИСЛАВ ШОПОВ –
ИСТАКНАТ МАКЕДОНСКИ ДИРИГЕНТ

(по повод 75 години од неговото раѓање и 45 години дејност)

Мр Ленче Насев

Универзитет „Гоце Делчев“, Штип

Факултет за музичка уметност

Република Македонија

РУГАЛИЦЕ ЗА МЕШОВИТИ ХОР ДРАГОЈА ЂЕНАДЕРА

Мр Небојша Тодоровић

Универзитет у Нишу

Факултет уметности

MUZIKA KAO DOGAĐAJ, MUZIKA KAO ŽIVOT –
REDEFINISANJE TRADICIONALNIH MUZIČKIH
ELEMENTATA U STVARALAŠTVU UMJETNIKA FLUKSUSA

Војана Vrtikара

JU Muzička škola „Trebinje“

Trebinje

Педагошке теме, сесија 3

Субота, 12.04. 2014. у 09.00 часова, соба 2

Председава: Саша Павловић

ТЕСТ МУЗИЧКОГ СЛУХА МИКЕЛА ВЕЛЕНТИНА –
КАРАКТЕРИСТИКЕ И МОГУЋНОСТИ ПРИМЕНЕ

Mr Игор Николић

Др Слободан Кодела

Универзитет у Нишу

Факултет уметности Ниш

PROGRAM PREDMETA *MUZIČKI OBLICI* I NJEGOVA
REALIZACIJA U SREDNJIM MUZIČKIM ŠKOLAMA

Mr Gordana Grujić

Универзитет у Банjoj Luci

Академија уметности

Катедра за музичку теорију

МУЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ:
КОНЦЕНТРАЦИЈА И ПАЖЊА УЧЕНИКА

Mr Славица Стефановић

Универзитет уметности у Београду

Факултет музичке уметности

Катедра за солфеђо и музичку педагогију

Пауза

ПОПУЛАРНИ РЕП МУЗИЧКИ ЖАНР – НЕЈЕДНАКА МАРГИНА

Др Борислава Вучковић

Београд

СИНЕРГИЈА ОПАЖАЊА, РЕПРОДУКЦИЈЕ И
МУЗИЧКОГ МИШЉЕЊА У НАСТАВИ СОЛФЕЂА

Мр Драгана Тодоровић

Универзитет уметности у Београду

Факултет музичке уметности

Катедра за солфеђо и музичку педагогију

Др Слободан Кодела

Универзитет у Нишу

Факултет уметности

ОСОБИНЕ И НАЧЕЛА ОРФОВОГ ПРИСТУПА МУЗИЧКОМ
ОБРАЗОВАЊУ

Мр Младен Матовић

Универзитет у Бањој Луци

Академија умјетности

Катедра за солфеђо и музичку педагогију

Теоријске теме, сесија 3

Субота, 12.04. 2014. у 09.00 часова, соба 7

Председава: Милоје Николић

АРХЕТИП АРХАЈЕ: ЗНАЧАЈ ТОНАЛНЕ
ПРОЛОНГАЦИЈЕ У НАРАТИВНОМ ТОКУ

ДЕЛА АРХАЈА ЉУБИЦЕ МАРИЋ

Јелена Јеленковић

Универзитет уметности у Београду

Факултет музичке уметности

Катедра за музичку теорију

TERCA KAO OSNOVNI GRADIVNI MATERIJAL U

STRUKTURI PRELUDIJUMA DEVOJKA

SA LANENOM KOSOM KLODA DEBISIJA

Мр Наташа Нагорни Петров

Факултет уметности у Нишу

Одсек за музичку уметност

Катедра за теоријске предмете

NARATIVNA FUNKCIJA ATONALNOSTI U DELIMA
DMITRIJA ŠOSTAKOVIČA I PAULA HINDEMITA

Atila Sabo

Univerzitet umetnosti u Beogradu

Fakultet muzičke umetnosti

Katedra za muzičku teoriju

Пауза

ASPEKTI TONALNE CENTRIČNOSTI U KOMPOZICIJI
NAIZGLED BEZAZLENA IGRA MILOŠA ZATKALIKA

Mr Igor Paspalj

Univerzitet u Banjoj Luci

Akademija umjetnosti

ТРАГОМ ТРАДИЦИЈЕ У КОМПОЗИЦИЈИ
КОЛО АЛЕКСАНДРА С. ВУЈИЋА

Mr Ванеса Кременовић

Универзитет у Бањој Луци

Академија умјетности

Катедра за музичку теорију

АПСТРАКТИ

PANEL

TRADICIJA KAO IDEOLOGIJA I IDEOLOGIJA KAO TRADICIJA: POPULARNE MUZIČKE PRAKSE U (POST)JUGOSLOVENSKIM DRUŠTVIMA

Pozivajući se na savremene tendencije u diskursima u oblasti studija kulture, društvene teorije i, posebno, studija socijalnog sećanja i studija kolektivnog sećanja, ovde problematizujemo različite načine umrežavanja tradicije, ideologije i identiteta na primerima muzičkih praksi u periodu socijalističke Jugoslavije i u postjugoslovenskim društvima. Ne pristupajući ideologiji kao fiksiranoj diskurzivnoj matrici koja je implementirana u društvo, nego je problematizujući kao praksu proizvođenja svakodnevice od strane svih aktera društva, istražićemo kako je određena ideologija (socijalistička ideologija, potom ideologija popularne kulture, ideologija tradicije, ideologija pamćenja i ideologija ljubavi) imala uticaja na muzičke prakse i njihove divergentne recepcije. (Post) jugoslovenski kulturalni prostor bio je obeležen nacionalnim i transnacionalnim dinamikama, promenama u ideološkim praksama, ratovima, konfliktima i procesima (de)teritorizacije, što je sve bilo involvirano u tehnologije proizvođenja sećanja prošlosti i interpretiranja sadašnjosti. Transformisan kontinuirano u drugoj polovini 20. i početkom 21. veka, taj kulturalni prostor postoji između nostalgичnih i traumatičnih slika prošlosti i utopijskih slika o tome kakva treba da bude muzika sadašnjosti i budućnosti.

IDEOLOGIJA KAO NOVA TRADICIJA? JUGOSLOVENSKA KULTURNA POLITIKA PREMA LAKIM GLAZBENIM ŽANROVIMA 1945. – 1965.

MA Anita Buhin

European University Institute, Firenca

Doktorske studije povijesti

e-mail: anita.buhin@eui.eu

U socijalističkim su režimima popularni glazbeni žanrovi smatrani dekadentnima, najviše zbog njihovog zapadnog ili buržujskog porijekla. S druge strane, narodna je glazba imala kompleksniju ulogu. Iako se smatralo da je narodna glazba relikv ruralne prošlosti, koja je u doba modernizacije, industrijalizacije i urbanizacije imala negativan prizvuk, nije se moglo zanemariti da ona predstavlja istinsku glazbu naroda, kreiranu „odozdo“. I dok je kolaboracionističko i buržujско nasljeđe valjalo eliminirati, tradicija je trebala biti marksistički i kritički interpretirana – realistična po formi, progresivna po sadržaju, javna i pristupačna. Masovne pjesme s ratnom tematikom bile su vrlo popularne, zajedno s partizanskim, ruskim i tradicionalnim narodnim pjesmama. S druge strane elitizam akademski obrazovanih kulturnih radnika najvidljiviji je u odbijanju Saveza lake i narodne muzike da pristupi Jugoslavenskoj autorskoj agenciji, s obrazloženjem da je to „neprihvatljivo“.

Demokratizacija se glazbe međutim mogla ostvariti samo onda kada se prevlada jaz između tradicionalnih i konzervativnih glazbenih manifestacija s jedne strane, i novih tendencija koje sadrže pozitivne elemente. Zabavna i narodna glazba mogu se interpretirati kao dva suprotna pola jugoslavenske popularne glazbe, pogotovo zato što su oba žanra rezultat kombiniranja tradicionalnih motiva i moderne tehnologije. S obzirom na to da su među populacijom dva žanra bila gotovo jednako popularna, uspoređujući s rezultatima programske politike (koja je određene kulturnom i društvenom politikom), zaključuje se kako je službena ideologija prihvatila zabavnu glazbu kao prihvatljivu formu zabave i razonode. Zabavna glazba predstavljala je modernost i liberalizaciju.

Ključne riječi: socijalizam, kulturna politika, popularna glazba, demokratizacija, modernizacija

IZMEĐU IDEOLOGIJE ZAJEDNIŠTVA I IDEOLOGIJE LJUBAVI. PROIZVOĐENJE I ODBIJANJE JUGONOSTALGIJE NA KONCERTIMA U BEOGRADU NAKON RASPADA JUGOSLAVIJE

Dr Ana Petrov

Univerzitet u Banjoj Luci

Akademija umjetnosti

Studijski program muzičke umjetnosti

e-mail: anapetrov82@gmail.com

U ovom radu baviću se političkim implikacijama uživanja na koncertima u Beogradu u post-jugoslovensko vreme, pokazujući kako su oni uključeni u konstruisanje raznovrsnih emotivnih reakcija koje se tiču sentimentalnog sećanja jugoslovenske prošlosti. Manje od decenije nakon raspada Jugoslavije 1991. godine, izvesni muzičari iz delova bivše zemlje počeli su da održavaju koncerte u novom post-jugoslovenskom prostoru, što je izazvalo divergentne reakcije. Analizirajući takozvane „povratničke koncerte“ nekadašnjih jugoslovenskih zvezda (poput Tereze Kesovije), diskutovaću o narativima o prošlosti prema kojima su ovi koncerti samo nastavak utopijske slike o „zlatnom dobu“ jugoslovenske istorije. U okviru ovog problema, poseban fokus biće usmeren na ideologiju jugoslovenske zabavne muzike i njene recepcije u post-jugoslovenskom kontekstu. Posebno ću se fokusirati na pitanje kako je naizgled neutralni koncept ljubavi umrežen u memorijske prakse o jugoslovenskoj prošlosti. Međutim, postoji i tendencija ignorisanja nostalgicne reference na bivšu zemlju, kako od strane izvođača, tako i od strane publike. Odbijanje nostalgije primetno je u tendenciji prisutnih na koncertu da se distanciraju od jugoslovenskih ideoloških konotacija tvrdeći da je muzika transkulturalna, transnacionalna i transtemporalna. Anostalgicna „ideologija ljubavi“

proizvođena je, s jedne strane, zahvaljujući činjenici da su neki od izvođača održavali koncerte 14. februara, za "dan zaljubljenih", promovišući tako transmisiju "poruke ljubavi i mira", a, s druge, direktnim pozivanjem na "univerzalnu ljubav" tokom koncerata (kao u slučaju Dina Merlina i Džibonija).

Ključne reči: ideologija ljubavi, jugonostalgija, koncerti, postjugoslovensko društvo, zabavna muzika

INTERAKCIJA RAZLIČITIH KULTURNIH SFERA, POPULARNA MUZIKA I PLESNI MEDIJ NA PRIMERU MAKEDONIJE

Dr Sonja Zdravkova-Djeparoska
Univerzitet Sv. Kiril i Metodij, Skopje
Fakultet za muzičku umetnost
Katedra za baletsku pedagogiju
e-mail: z.djeparoska@gmail.com

Popularni muzički žanrovi i umetnički plesni oblici, poput baleta, obično se smatraju nekompatibilnima, jer se balet po pravilu vezuje za klasične muzičke partiture. Konekcija popularne muzike, poput nastupa rok ili pop grupa sa određenim koreografskim predstavama u Makedonskom narodnom pozorištu počela je osamdesetih godina dvadesetog veka. Prvi veoma popularni rok balet bio je *Zodijak* grupe *Leb i sol*. Ovaj trend je naročito intenziviran u postsocijalističkom periodu. Analizirajući savremene koreografije makedonskih autora na nacionalnoj baletskoj sceni postavljene od 1991. godine do danas, konstatujemo prisutnost domaće muzike u odnosu od šezdeset procenata u odnosu na druge izbore muzike. Zanimljivo je da u ovoj grupi oko sedamdeset pet posto muzike za ove predstave pripada aktuelnim, popularnim bendovima i pevačima, a samo četvrtina kompozitorima koji se bave ozbiljnom ili savremenom muzikom. Prva grupa obuhvata muziku za balet koju su pisali autori kao što su Kaliopi, Vlatko Stefanovski, PMG kolektiv, Kiril Džajkovski i drugi. Novi zvuk različitih profila – rok, etno-rok,

tehno – sve je češći na baletskoj sceni. Ova vrsta muzike postala je i zaštitni brend makedonskih koreografa koji rade u inostranstvu, koji je često koriste i promovišu. Razlozi za "ulaz" popularnog zvuka na scenu visoke umetnosti leži u profilu novih koreografa, kao i u novim umetničkim tendencijama. Ne manje bitno u analizi ovog fenomena je recepcija ovih radova, ukus publike i socio-politički kontekst. Analiza navedenih, kao i drugih faktora jeste cilj ovog rada koji traži odgovore na pitanja utvrđivanja razloga za stvaranje novih trendova u savremenom makedonskom baletu koji pravi nove puteve u izboru muzičke podloge.

Ključne reči: balet, koreografija, Makedonska plesna tradicija, popularna muzika, recepcija

КОМПОЗИЦИОНО-КОРЕОГРАФСКИ ПОСТУПЦИ У ИЗГРАДЊИ КОРЕОГРАФИЈА НАРОДНИХ ИГАРА У СРБИЈИ: ЕТНОКОРЕОЛОШКИ НАРАТИВ

Весна Бајић Стојиљковић

Универзитет уметности у Београду
Факултет музичке уметности
Катедра за етномузикологију

У кореологији (науци о плесу) се питање анализе кореографских дела сматра значајним и актуелним. Аналогно музичким композицијама, кореографије или плесне композиције такође почивају на одређеним принципима који се односе на примену специфичних композиционих поступака и технике. Тако, основна композициона знања подразумевају познавање кинетике одређеног плесног жанра, сценског простора, начина остваривања динамике и драматургије у плесном делу. Осим тога, поступак компоновања односно *кореографисања* подразумева и друге обликовне принципе, пре свега оне који се односе на трансформацију основног тематског материјала, као што је то случај у *кореографијама народних игара*.

У етнокореологији у Србији је проблематика кореографског стваралаштва сасвим ново подручје истраживања. Кроз приказ

постојећих методолошких приступа из науке о музичким облицима и метода и техника кореографије других плесних жанрова, у овом раду ће бити учињен покушај издвајања композиционих поступака који су примењивани у *кореографијама народних игара* у Србији, у различитим периодима њиховог настајања. Кроз низ карактеристичних примера биће такође издвојена и критички вреднована њихова функционално-семантичка одређења.

Кључне речи: композициони поступци, кореографија народне игре, Србија.

ТЕМАТИЗАМ РЕНЕСАНСНЕ ПОЛИФОНИЈЕ У СВЕТЛУ ТУМАЧЕЊА РУСКИХ МУЗИЧКИХ ТЕОРЕТИЧАРА

Мр Зоран Божанић

Универзитет уметности у Београду

Факултет музичке уметности

Катедра за музичку теорију

e-mail: zbozanic@gmail.com

У овом раду размотрена су различита поимања музичког тематизма, која су током XX века актуелизована у руској теоријској музикологији. Полазећи од анализе дефиниција теме, као и резултата истраживања њених појединих аспеката, указује се на могуће проблеме код примене таквих тумачења у контексту ренесансне композиторске праксе. Циљ рада јесте проблематизовање питања полифоног тематизма и преиспитивање исправности коришћења одреднице „тема“, посебно код сагледавања кантус фирмуса и имитације. Анализом музичко-теоријских радова, уочени су парцијални приступи овој проблематици, као и њено потпуније обухватање, са својеврсном типологијом појавних облика теме у контрапункту строгог стила. Компарацијом постулата различитих теоријских одређења, изведени су закључци који омогућавају боље разумевање ренесансне музике, уз шире поимање њене тематске основе.

Кључне речи: тематизам, руска музичка теорија, ренесанса, полифонија, контрапункт

ВИДОВИ ИСПОЉАВАЊА СОНАТНОСТИ У ПАРТИТАМА ЈОХАНА СЕБАСТИЈАНА БАХА

Мр Јасна Вељановић

Универзитет у Крагујевцу

Филолошко-уметнички факултет

Одсек за музичку уметност

Катедра за музичку теорију и педагогију

e-mail: jasnaveljanovic@gmail.com

У овом раду ће бити сагледане специфичности ставова написаних у сонатном облику у *Партилама* (BWV 825–830) Јохана Себастијана Баха (Johann Sebastian Bach). Рад је део ширег поља истраживања које обухвата свитне циклусе у клавирској музици немачких композитора барокног и галантног стила. Управо *Партиле* (компоноване и објављиване раније појединачно, али обједињене у збирци *Clavier-Übung I* 1731) сматрају се Баховим 'најгалантнијим' остварењем, првенствено због фактуре, која је више хомофона у односу на друге две његове раније збирке свита, *Француске* (у збирку груписане око 1725), а поготову *Енглеске свите* (објављене 1726, али се сматра да су компоноване знатно раније). На основу типологије форме долази се до закључка да су *Партиле* највише одмакле од традиционалних барокних форми, тако да у збирци доминирају сонатни облици (око половине ставова у збирци је или написано у сонатној форми или, на основу појединих хармонских или тематских карактеристика, исказује извесну тенденцију ка тој форми), па ће се стога најпре одредити поједини термини кључни за овај рад (сонатни принцип, односно сонатност и сонатни потенцијал). Полазна хипотеза овог рада је да се сонатни облици могу поделити у три групе на основу делова који се формирају у њима: дводелни (без развојног дела), прелазни између дводелних и троделних (Скарлатијев сонатни облик) и троделни сонатни ставови (са експозицијом, 'развојним делом' и репризом). Сваки од ових типова ће појединачно бити размотрен и представљен на изабраном аналитичком узорку. Ставови ће се сагледати и са

становишта стила у погледу тематизма, структуре и модулационог плана и посебно ће бити направљено њихово поређење са типовима дводела и тродела из којих су они еволуирали.

Кључне речи: музичка форма, барокна свита, сонатност, сонатни потенцијал, сонатне форме, дводелни и троделни сонатни облик, Скарлатијев сонатни облик, тематизам, структура, модулациони план.

ДЕЧЈЕ ПЕСМЕ У ФУНКЦИЈИ СТИМУЛАЦИЈЕ РАЗВОЈА ГОВОРА

Мр Љиљана Војкић

Висока школа струковних студија за образовање васпитача Пирот

e-mail: ljubljevic@yahoo.com

Јелена Дубљевић

Универзитет уметности у Београду

Факултет музичке уметности

e-mail: jdubljevic@yahoo.com

Пут развоја говора је сложен и захтеван. Почевши од спонтане вокализације новорођенчади, преко изговарања слогова и њиховог удвајања, у периоду између деветог/десетог месеца и друге године долази до појаве прве речи. Временом дечји речник постаје све богатији, а артикулација све приближнија зрелој артикулацији, док се развој појединих граматичких категорија одвија постепено (Васић, 1966).

У зависности од физиолошких, психолошких и срединских чинилаца, развој говора може тећи нормално, или имати мања или већа одступања од нормалног тока (Васић, 1965; Матић, 1968; Владисављевић, 1997; Доброта, 2010). С тим у вези, дечје песме се могу успешно користити у стимулацији артикулационо-фонолошког развоја говора, затим у логопедском третману (Дубљевић, 2011), а могу послужити и у сврху богаћења дечјег речника.

Кључне речи: музичка педагогија, дечје песме, развој говора, стимулација, логопедски третман

MUZIKA KAO DOGAĐAJ, MUZIKA KAO ŽIVOT – REDEFINISANJE TRADICIONALNIH MUZIČKIH ELEMENTA U STVARALAŠTVU UMJETNIKA FLUKSUSA

Bojana Vrtikapa

JU Muzička škola „Trebinje“

Trebinje

e-mail: bojanav82@yahoo.com

U ovom radu biće ukazano na različite mogućnosti redefinisavanja tradicionalnih muzičkih elemenata, te samim tim i institucije muzike, u stvaralaštvu umjetnika fluksusa krajem pedesetih i početkom šezdesetih godina XX vijeka. Nadovezujući se na jedan od najradikalnijih pokušaja širenja granica muzike Džona Kejdža (John Cage) izjavom „sve što radimo je muzika“, ali i imajući u vidu i uticaj Marsela Dišana (Marcel Duchamp) na Kejdža i fluksus, biće pokazano kako su umjetnici fluksusa rekonstruisali tradicionalne žanrove zapadnoevropske muzike (koncert, simfoniju i žanrove kamernе muzike), kao i upotrebu muzičkih instrumenata. U fokusu će biti sledeća pitanja: na koji način oni krše kanonizovane konvencije koje se odnose na pomenute žanrove (formalanu strukturu, korišćenje instrumenata na tradicionalan način, strukturalni materijal kompozicija i slično) i u potpunosti ukidaju granicu između umjetnosti i života predstavljajući akcije iz svakodnevnog života kao umjetnički/muzički rad, te stvarajući novu formu djela, *dogadaj* (*event*). Na taj način, biće demonstriran, takođe, i pristup umjetnika fluksusa sveukupnom zvučnom polju, ali i pitanju vizuelizacije muzike koje u njihovom stvaralaštvu zauzima centralno mjesto analiziranjem *dogadaja* čiji potencijalni strukturalni materijal čine vizuelni elementi bez pretenzija na stvaranje zvučnog rezultata. U tekstu će biti sproveden niz analiza fluksus *dogadaja* s namjerom da se na praktičnim primjerima prikažu određeni stavovi umjetnika, kao i mnogobrojni aspekti koji su uticali na formiranje njihove poetike, a koji su doveli do širenja polja muzike sa samo zvučnih karakteristika na muziku koja postoji kao veza vizuelnog i zvučnog, pa čak i kao samo vizuelni element.

Кljučне rijeчи: fluksus, музички жанр, музички инструменти, *do-gadaј*, редимејд.

АНАЛИТИЧКО СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ – ФОКУСИРАНОСТ ПАЖЊЕ КОД МУЗИЧАРА И НЕМУЗИЧАРА

Мр Невена Вујошевић

Универзитет у Крагујевцу

Филолошко-уметнички факултет

Катедра за музичку теорију и педагогију

e-mail: nevenavujosevic@gmail.com

Рад прати научна достигнућа неколико истраживачких студија (Madsen, Byrnes, Capperella-Sheldon & Brittin, 1993; Geringer & Madsen, 1996; Madsen, Geringer & Fredrickson, 1997; Madsen & Geringer, 2000/2001) које у фокус свога интересовања постављају феномен аналитичког слушања музике, односно, позиционирање слушаоачеве *пажње* код музичара и немузичара. Реализоване у временском распону од осам година, на истраживачком узорку испитаника различите старосне доби (средњошколци и студенти) и унеколико сличног истраживачког дизајна, ове студије доносе и веома уједначене резултате и закључке истраживања - како на нивоу сваке групе испитаника, тако и на нивоу испитиваног узорка у целини.

Полазећи од чињенице да је посвећено, *вођено* слушање музике кључно за дубље разумевање саме структуре музичког дела, односно, музичког дела у целини, ови аутори истичу важност фокусирања (и одрживости) слушаоачеве пажње у циљу идентификовања свих промена које настају током трајања конкретне композиције. Поредиспитивања нивоа слушне осетљивости обе групе испитаника у уочавању поменутих промена – кроз слушно препознавање предоминантности одређеног музичког елемента према конкретном музичком параметру, ови аутори истичу став да је за смишљеније и свеобухватније *разумевање* музичког дела потребна и емотивна ангажованост појединца. Према њиховим речима, овакав процес свеопште фокусираности ис-

питаникове пажње током процеса аналитичког слушања музике, као своју крајњу инстанцу имао би оспособљавање индивидуе у задацима естетског процењивања музике коју слуша, али и умећа естетског уживања у музици уопште.

Кључне речи: Мадсен (Madsen), Герингер (Geringer), слушање музике, пажња, музичари, немузичари.

ПОПУЛАРНИ РЕП МУЗИЧКИ ЖАНР – НЕЈЕДНАКА МАРГИНА

Др Борислава Вучковић

Београд

e-mail: vborislava@yahoo.co.uk

Популарни реп музички жанр је глобални феномен младих, који се сматра најлокалнијим савременим начином изражавања и контекстуализује у оквиру културе у процесу транскултурације или глокализације. Овом свакодневном културном/друштвеном праксом означавања поткултуре, дио омладинске, посебно средњошколске, популације у Србији, позиционира свој идентитет (старосни, језички, културни, друштвени), потврђује свој мултикултурни став и успоставља етички стандард. Укус ове омладинске популације за реп базиран на нефикционалном односу према стварности и моралној поуци заснованој на еманципацији и социјалној правди не би требало игнорисати у текућој реформи средњошколског образовања у Србији, с обзиром на проблеме које друштвено ангажовани реп идентификује у транзиционом периоду посткомунистичке државе. Маргинализован и у новим медијима и у школским плановима и програмима, овај популарни музички жанр у информационом добу за омладинску популацију функционише као „ограничени“ или „интимни“ код (Erik Hobsbawm/Eric Hobsbawm). Интегрисањем репа у школске планове и програме, првенствено средњошколске, због језичких могућности и везе са српском епском народном пјесмом, корелацијом међу различитим предметима – српски језик и

књижевност, музичка култура, страни (енглески) језик, историја, социологија, филозофија – и етичком димензијом, уважиле би се културне/друштвене праксе омладинске популације, њихова „историја одоздо“. Тим више што образовање, као друштвена пракса, јесте ексклузивно људски феномен и по својој природи историјски (Paulo Freire), а поштовање права ученика да бира и да научи како да изабере одговара суштини демократије – прогресивности.

Кључне ријечи: реп, маргина, омладинска популација, образовање, реформа, критичка педагогија.

PROGRAM PREDMETA MUZIČKI OBLICI I NJEGOVA REALIZACIJA U SREDNJIM MUZIČKIM ŠKOLAMA

Mr Gordana Grujić

Univerzitet u Banjoj Luci

Akademija umjetnosti

Katedra za muzičku teoriju

e-mail: gocasavic84@gmail.com

Muzička forma predstavlja značajan činilac obrazovanja učenika u srednjim muzičkim školama. Ona čini sadržaj muzičkog djela preglednijim i razumljivijim za učenike. To svakako doprinosi kvalitetnijoj reprodukciji muzike učenika na instrumentu, kao i osposobljavanju učenika za samostalne analitičke pristupe formalno jednostavnijim djelima i pri komponovanju.

U skladu sa stalnom potrebom za osavremenjivanjem nastavnog plana i programa za muzičko obrazovanje, biće upoređeni nastavni planovi, a prvenstveno programi, iz Republike Srpske sa onima iz susjednih zemalja, Srbije i Hrvatske, kako bi se došlo do što adekvatnijih zaključaka koji mogu da doprinesu boljem kvalitetu nastave u grupi teoretskih muzičkih predmeta, sa akcentom na predmetu Muzički oblici.

Кључне ријечи: nastavni plan i program, srednja muzička škola, muzička teorija, Muzički oblici, Harmonija.

СОЛО ПЈЕСМЕ ВЛАДЕ МИЛОШЕВИЋА: СТВАРАЛАЧКА ПОЕТИКА УКОРИЈЕЊЕНА У ТРАДИЦИЈИ

Др Санда Додик
Универзитет у Бањој Луци
Академија умјетности
Катедра за музичку теорију
e-mail: sandadodik@gmail.com

Поред хорских композиција, соло пјесме представљају најзаступљенију форму у стваралачком опусу Владе Милошевића (1901–1990). Уз пјесме за глас и клавир које су најбројније, Милошевић је компоновао и неколико соло пјесама за глас и камерни оркестар, као и за глас и симфонијски оркестар. Обиман опус од око 130 пјесама настајао је у периоду од педесет четири године. Основно стваралачко опредјељење Милошевића огледа се у осlonцу на фолклор, који се исказује кроз различите елементе и музичка средства. У овом раду ће, кроз пјесаме из различитих стваралачких фаза, бити приказан Милошевићев приступ соло пјесми: однос према традицији, утицај елемената народног сеоско-варошког пјевања и свирања, еволутивност композиционог писма и интуитиван приступ стваралачком процесу.

Кључне ријечи: Владо Милошевић, соло пјесме, традиција, стваралачки приступ, елементи фолклора.

DELATNOST STANISLAVA BINIČKOG TOKOM PRVOG SVETSKOG RATA

МА Marijana Dujović
Beograd
e-mail: marijanadujovic@hotmail.com

Stanislav Binički (1872–1942) delovao je kao kompozitor, dirigent, pedagog i organizator muzičkog života u Srbiji. Do početka Prvog svetskog rata osnovao je vojni orkestar (1899), učestvovao je u osnivanju prve muzičke škole u Srbiji – Srpske muzičke škole

(1899) i muzičke škole „Stanković“ (1911). Široj publici bio je poznat kao autor prve srpske opere *Na uranku* (1904), a naročito je bio cenjen kao dirigent. Početak Prvog svetskog rata uticao je na prekid kulturnog života u Beogradu, ali za orkestar Muzika kraljeve garde i njihovog dirigenta Biničkog, rat je predstavljao samo novu etapu u radu. U izuzetno teškim uslovima, u izbeglištvu, Binički je uspeo da organizuje sa Muzikom kraljeve garde niz humanitarnih koncerata na teritorijama savezničkih republika, Grčke i Francuske. U radu će biti predstavljeni ostvareni dometi i dat pregled ovih aktivnosti, sa posebnim ukazivanjem na recepciju u štampi.

Ključne reči: srpska muzika, Stanislav Binički, dirigent, Muzika kraljeve garde, Prvi svetski rat.

УМЈЕТНИЧКА ТРАНСПОЗИЦИЈА ФОЛКЛОРНИХ НАПЈЕВА И ЊИХОВА ПРИМЈЕНА У VI РУКОВЕТИ ПОТКОЗАРЈЕ ВОЈИНА КОМАДИНЕ

Мр Валентина Дутина

Универзитет у Источном Сарајеву

Музичка академија

e-mail: valentinacvijetic@hotmail.com

Јединствени културни простор БиХ обилује фолклорним богатством и разноликошћу вокалних напјева, њиховим аутентичним бојама, експресивношћу и јединственом љепотом. Упркос томе, та богата ризница фолклорног наслеђа је веома мало или недовољно искоришћена у домену умјетничке музике тако да дјела у којима су уткани елементи босанско-херцеговачког фолклора и као такви значајно доприносе његовој афирмацији – заслужују посебну пажњу – те их треба адекватно истражити, вредновати и на разне начине презентовати.

Примарни циљ овог рада је приказ умјетничке форме изграђене на цитатима оригиналних напјева становника Босанске Крајине, узајамне интеракцију свих музичких градивних елемената унутар ње, почев од структуре изворног напјева и његовог унутрашњег потенцијала, преко композиционо-техничких посту-

пака којима се композитор служи у обликовању *Руковешти*, све до крајњег стваралачког резултата – финалне уметничке форме која представља јединство свих (наизглед) супротстављених елемената унутар ње.

У аналитичком сагледавању овакве форме, треба имати у виду да креативни процес њеног обликовања представља интеракцију између унутрашњег потенцијала фолклорног напјева и стваралачке сензибилности и креативности композитора, његовог занатског умијећа као и стилског опредељења. У циљу што објективнијег аналитичког приказа, неопходно је поћи од структуралне анализе самог напјева, његовог линеарног, ритмичко-кинетичког, колористичког, модалног (тоналног) или експресивног потенцијала. Сви ови елементи непосредно утичу на избор обликотворног, композиционо – техничког поступка у заокруживању свеукупног стваралачког процеса.

Секундарни циљ рада је приказати универзалност и извјесну савременост којом одишу архаични фолклорни напјеви.

Кључне ријечи: Војин Комадина, аутентични напјев, избјегаване тоналности, двослојност, квартални акорди, додате дисонанце, микстурни паралелизми

ТРАДИЦИОНАЛНА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВЕНА УМЕТНОСТ И ПРОБЛЕМ СРПСКЕ ЦРКВЕНЕ ХОРСКЕ МУЗИКЕ МЕЂУРАТНОГ ПЕРИОДА

Др Богдан Ђаковић
Универзитет у Новом Саду
Академија уметности
e-mail: bogdandj@eunet.rs

Рад у теоријском смислу поставља теолошке постулате аутентичног црквеног уметничког стваралаштва, у коме створени символ има способност да кроз литургијско дејство искаже неизрециво. Са позиција конзервативног гледишта, протумачени традиционализам православне богослужбене уметности, представља основу са које се у стваралаштву српских аутора међуратног

периода, догодио „отклон“ од функционалног аспекта ка доминантно естетском. С друге стране, управо ће вредност про-филисане врсте модерних поступака ових композитора, имати покриће у аутентичном деловању уметничког у црквеном стваралаштву. Догматско-методолошки „круг правила“ праве црквене уметности послужио нам је као својеврсни вредносни оквир за разумевање стваралаштва ових аутора. У њему посебно место заузима разумевање уметничког симбола, његовог функционисања у литургијској перспективи, те позиције музике у богослужењу, као сложеној синтези више уметничких врста. У примерима када је надестетски потенцијал само наговештен одабраним химнографским садржајем и нарушен доминацијом конструктивних естетских елемената, таква врста поступка резултирала је делима ван литургијске примене. Аутори модернијих схватања у духу емоционалности „новог времена“, креативно се користећи „латентном снагом визије“, објективно су се остварили и као делатници у области црквене музичке традиције. Ту је изнад конкретних, успешних конструктивних поступака реч о способности саме религиозне уметности да континуирано изражава црквену истину, користећи се различитим начинима у зависности од епохе, односно средине и културе којој припада.

Кључне речи: српска музика, црквена музика, традиција, химнографија, црквено уметничко стваралаштво

ЗНАЧАЈ МУЗИЧКОГ СТВАРАЛАШТВА У СЛОБОДНОМ МУЗИЧКОМ ИЗРАЖАВАЊУ УЧЕНИКА

Др Миомира М. Ђурђановић

Универзитет у Нишу

Факултет уметности

e-mail: miomira.djurdjanovic@gmail.com

Др Јелена Д. Цветковић

Универзитет у Нишу

Факултет уметности

e-mail: lesnjakjelena@gmail.com

О музичком стваралаштву, као једној од четири области које су програмом предвиђене и заступљене у оквиру музичке наставе у општеобразовној школи, често се говори и пише не само код нас већ и свуда у свету, али се у наставној пракси његова примена не среће тако често. Учестале су и дискусије у круговима музичких педагога и теоретичара о томе да ли је музичко стваралаштво уопште потребно у општеобразовним школама и, ако јесте, у ком обиму.

Иако према важећем наставном програму развијање дечјих стваралачких способности не представља основни задатак музичке наставе, може се рећи да је један од значајнијих, а да увођење активности помоћу којих је могуће представити дечје музичко стваралаштво, као и спровођење посебног и адекватног методичког поступка, од педагога захтевају посебну пажњу.

У жељи да укажу на значај ове области у процесу музичке наставе, аутори су сагледали и питање могућности за њено спровођење у оквиру наставе музичке културе у општеобразовним школама.

Кључне речи: дечје музичко стваралаштво, настава музичке културе, општеобразовна школа, наставни програм за музичку културу, методика наставе музичке културе.

ОБРАДА НАРОДНИХ НАПЈЕВА ХАРМОНСКИМ
СРЕДСТВИМА МУЗИКЕ XX ВИЈЕКА У РУКОВЕТИМА
ВОЈИНА КОМАДИНЕ И ЊИХОВА ПРИМЈЕНЉИВОСТ
У НАСТАВИ СОЛФЕЂА

Мр Душан Ерак

Универзитет у Источном Сарајеву

Музичка академија Универзитета у Источном Сарајеву

Катедра за Општу музичку педагогију

e-mail: dusanerak@yahoo.com

Развијен мелодијски слух представља основу за развој свих осталих категорија музичког слуха. Развој хармонског слуха се заснива на основама стечених знања из теорије музике и елементарне хармоније, као и вокалном и инструменталном интонирању и слушном опажању како једногласног музичког тока у којем је присутна латентна хармонија, тако и двогласног и вишегласног музичког тока у којем се јасно испољавају хармонске функције. У савременој настави солфеђа, познавање основних законитости хармоније класичног стила омогућава боље разумјевање хармонских појава у модалном музичком току, проширеном тоналитету и атоналној хармонији. Међу бројним композицијама Војина Комадине, значајно мјесто заузимају Руковети у којима су на различите начине хармонизовани народни напјевы: од примјене модалних хармонских кретања, хармонских средстава класичног хармонског стила, до акордских структура нетерцне грађе. Поједини дијелови из наведених Руковети су добри огледни примјери хармонских појава карактеристичних за различите музичке стилове у XX вијеку, и као такви су примјенљиви у настави солфеђа.

Кључне ријечи: солфеђо, мелодијски слух, хармонски слух, интонирање, хармонија

ПОСТОЈАНОСТ И ПРОМЕНА МУЗИЧКОГ ТЕКСТА У ИЗВОЂАЧКОЈ ПРАКСИ ДОБРИВОЈА ТОДОРОВИЋА

Др Мирјана Закић

Универзитет уметности у Београду

Факултет музичке уметности

Катедра за етномузикологију

e-mail: mira.zakic@gmail.com

Бројна признања и велику славу Добривоје Тодоровић је стекао захваљујући изражавању својих музичких потенцијала на разним инструментима: фрули, дудуку, двојницама и окарини. Креативни приступ традиционалним музичком материјалу, великим делом наученом у детињству, у родном селу Влашка код Младеновца, резултирао је иновирањем ових музичких текстова – променом карактера (стварањем кола од песме), значајним варирањем постојећих и/или додавањем нових делова играчким мелодијама. Питање степена постојаности и промена, које је у фокусу овог рада, омогућено је анализом и компарацијом одређеног дела Тодоровићевог репертоара – вишекратно тонски бележеном у протеклих пет деценија. Поред сагледавања из дијахронијског угла, ово питање разматра се и у односу на специфичне контексте извођења истих мелодија: соло интерпретацију у неформалној ситуацији и у оквиру представљања на сценском подијуму, као и извођења уз оркестарску пратњу која су намењеном широком аудиторијуму.

Кључне речи: етномузикологија, народни свирач, Добривоје Тодоровић, традиција, иновација

EINE KLEINE... AUSKOMPONIERUNG
MILANA MIHAJLOVIĆA

Mr Miloš Zatkalik

Univerzitet umetnosti u Beogradu

Fakultet muzičke umetnosti

Katedra za muzičku teoriju

e-mail: mzatkali@eunet.rs

Prolongacija kao „generisanje harmonske i kontrapunktske substance linearnom elaboracijom fundamentalne strukture“ (Ian Bent) nalazi se u osnovi velikog dela tonalne muzike. Primena ovog koncepta na post-tonalni repertoar pokazala se, međutim, prilično problematičnom i prolongaciona analiza je često delovala kao nasilno nametanje tonalnog modela atonalnoj kompoziciji.

U svom čuvenom članku iz 1987. Džozef Stros je naveo četiri uslova koji su neophodni za prolongaciju i konstatovao da ih atonalna muzika ne ispunjava, te stoga nije ni podložna prolongacionoj analizi. Članak je izazvao brojne polemike, a među onim teoretičarima koji su nastojali da u svojim analizama pokažu kako se ti uslovi ipak mogu ispuniti posebno se izdvaja Oli Vaisala. Uvažavajući izvesna sasvim egzaktna psihoakustička istraživanja, on kao osnovu svoje prolongacione koncepcije uzima alikvotni niz. Mada ovo deluje kao reteriranje na ortodoksni šenkerijanizam, on uspeva da izgradi jedan inovativni pristup atonalnoj muzici koji je u stanju da otkrije neka bitna svojstva kompozicija koje analizira.

U radu ću dati kratak pregled ključnih konfrontiranih mišljenja o atonalnoj prolongaciji i pokušati da ispitam primenu Vaisaline koncepcije na kompoziciji Milana Mihajlovića *Eine kleine Trauermusik*. Ispostavlja se da Vaisalini kriterijumi za gradiranje konsonantnosti odnosno disonantnosti, utvrđivanje hijerarhije lestvičnih stupnjeva, te preciziranje distinkcije harmonija/vođenje glasova daju dobre rezultate u analizi ovog značajnog dela jednog od vodećih srpskih kompozitora.

Ključne reči: prolongacija, atonalna muzika, Džozef Stros, Oli Vaisala, Milan Mihajlović

ОСОБЕНОСТИ КОМПОЗИЦИОНО-ТЕХНИЧКИХ РЕШЕЊА РЕПРИЗЕ У СОНАТНОМ ОБЛИКУ КЛАСИЧАРА

Мр Данијела Здравих Михаиловић
Универзитет у Нишу
Факултет уметности
e-mail: dzdravicmihailovic@yahoo.com

У раду се указује на третман репризе у сонатном облику заступљен у актуелној теоријској литератури, а потом се презентују примери који илуструју нека специфична композиционо-техничка решења. Као аналитички узорак за разматрање особености репризе послужили су први ставови гудачких квартета Ф. Ј. Хајдна. Формирање сонатног облика и сонатног циклуса у делима Хајдна пружа разноврсност композиционих решења у сонатном облику, па самим тим и у репризи. Намера је да се укаже на честе недоумице које настају услед тумачења репризе на нивоу правила – изузетак, јер се показује да овакав приступ, који је у литератури често понуђен као полазиште у разумевању овог одсека, не даје увек задовољавајуће резултате. Поред тога што једноставно набрајање измена које поседује реприза у односу на експозицију не пружа довољно сазнања о њој самој, може се рећи да је такав приступ неадекватан и за суштинско разумевање сонатног облика.

Кључне речи: Ф. Ј. Хајдн, музичка теорија, музички облици, сонатни облик, реприза.

БУЗУКИ ОД ТРОЈЕ ДО ПЛАКЕ: КАКО ЈЕ АТАТУРК ПОМОГАО СТВАРАЊУ ГРЧКОГ РЕМБЕТИКА. ТРАДИЦИЈА КАО ИНСПИРАЦИЈА

Др Смиљка Исаковић

Факултет за хотелијерство и туризам у Врњачкој Бањи
Универзитет у Крагујевцу
e-mail: smiljkais@gmail.com

Од времена праисторије Медитеран је увек био раскрсница цивилизација и «*melting pot*» народа. Басен Егејског мора повезивао је древну Минојску културу Крита са Микеном у Грчкој и митски богатим краљевством Троје на азијској страни. Како се култура и уметност развија из геополитичких околности нације, порекло традиционалне грчке музичке блиско је повезано са оба континента око Егејског мора. У двадесетом веку велика грчка насеља у савременој Турској, која ту постоје миленијумима, уништена су у процесу названом *Поншијски теноцид*, који је кулминирао 1923. године, када су преостали Грци, око два милиона, присилно премештени са турске обале у Грчку. Са њима су у матицу Грчку дошли одлични музичари, носиоци музичке баштине и етно музике, који су обогатили постојећу музичку сцену. *Зсибекико* (плес ратника из Анадолије), *хасайико* (плес из Цариграда), *каламатшиано* (плес из времена Троје) процветали су у Грчкој захваљујући богатом музичком утицају Хелеспонта, Анадолије и Блиског истока. Бузуки музика (инструмент донет у Грчку из Мале Азије) достигао је врхунац у Грчкој, у рукама многих познатих музичара тог периода, и послужио као основа за оживљавање савремене грчке народне музике, *рембетика* и *лаика* шездесетих година прошлог века. Ова музика утицала је и на грчке класичне композиторе као што су Микис Теодоракис и Манос Хаџидакис. Хаџидакис је освојио 1963. године Оскара за филмску музику инспирисану малоазијским темама (филм *Америка, Америка*). Рођена у интеракцији музичке баштине Истока и Запада, грчка музика је живи пример да у музици границе не постоје и да је на Балкану све међусобно повезано.

Кључне речи: музичка баштина, Хелеспонт, етно музика, Грчка, бузуки, *лаики* музика.

АРХЕТИП АРХАЈЕ: ЗНАЧАЈ ТОНАЛНЕ
ПРОЛОНГАЦИЈЕ У НАРАТИВНОМ ТОКУ ДЕЛА
АРХАЈА ЉУБИЦЕ МАРИЋ

Јелена Јеленковић

Универзитет уметности у Београду

Факултет музичке уметности

Катедра за музичку теорију

e-mail: jekajelenkovic@gmail.com

У особеном модернистичком (и постмодернистичком) календоскопу балканског коридора формира се аутентична формација између „модерности и традиције, регионализма и интернационализма“. Управо проналажење уметничке инспирације у традицији - акустичком и поетском слоју напева Осмогласника - проистекле из модернистичке потраге за „новим уједињујућим принципом“, у значајној мери је одредило репрезентативну зону индивидуалног стила Љубице Марић. У композицији *Архаја* за клавирски трио (1992), интенционо ре-кодирање слојева националне, али и европске музичке традиције утиче на делимичну редукцију модернистичких импулса у уметничком говору. У музичком току могу се уочити како понављања, којима се зауставља процес непрекидног настајања и континуиране промене, тако и фрагментарна интензификација тоналног дејства на структурно значајним позицијама, настала продором консонанце и стабилности.

Граматички потенцијал тоналних структура и транспозиција функционалних импликативних релација на растојању наговештава могућност за испитивање пролонгационих поступака, а које ће бити спроведено у овом раду. Услед специфичности реконфигурисаног тоналног контекста, предстојећа анализа заснована на Шенкеровој методи (Heinrich Schenker), биће допуњена пролонгационим техникама Морисона (Charles Morrison) и поступцима који уважавају одабране теоријске поставке Ларсона (Steve Larson), Строса (Joseph Straus), Лердала и Џекендорфа (Fred Lerdahl, Ray Jackendoff), Лидова (David Lidov).

Начини артикулације „унутрашње“ и „спољашње“ спацијалности музичког тока (Его Тарасті) у значајној мери условљавају драматургију и одређују темпорални, наративни ток дела. Циљ анализе јесте препознавање фундаменталне структуре континуиране и врло разуђене површинске разраде, као граматичке основе музичког приповедања. У тој транспонованој тоналној метафори – архетипу *Архаје* дата је акустичка формула утопијске и трансценденталне идеје – кружења унутар „апсолутног Презента који у себи садржи и простор и време и постојање“.

Кључне речи: Љубица Марић, *Архаја*, пролонгациона анализа, асоцијативни модел, фундаментална структура, унутрашња и спољашња спацијалност.

ТЕМА ЗА ВАРИЈАЦИЈЕ КОД ШУМАНА

Мр Валерија Каначки

Универзитет у Крагујевцу

Филолошко-уметнички факултет

Одсек за музичку уметност

Катедра за музичку теорију и педагогију

e-mail: valja72@gmail.com

Комбинацију лирско-песничке и интелектуалне природе у Шумановој музици налазимо и на нивоу самих тематских субјеката. Најважније циклусе варијација (*Абег* оп. 1, *Импром-иши* оп. 5, *Карневал* оп. 9 и *Симфонијске етјиде* оп. 13) одликује оваква обојеност иницијалне теме. На основу презимена Абег (*Abegg*), настао је главни мотив на коме се заснива тема за истоимене варијације. Претакање слова имена у музички језик, уопште – транспозиција говорне речи у музику које ће постати његов манир, сусрећемо и у *Карневалу* (*Asch* је назив места, који у себи садржи тонове теме за овај циклус варијација). У проширеном наслову *Абег* варијација – *Thème sur le nom Abegg varié pur le pianoforte* садржан је овај његов однос музике и речи. Тема *Абег* варијација јесте стилизовани валцер који на посебан начин исцртава лирски профил Шуманове теме. Ипак, заснованост на

једном језгровитом мотиву (ABEGG и ASCH) у обе композиције формира и посебан однос ка потоњим варијацијама. С друге стране, традиционални осмотактни реченични профил теме сусреће се у *Симфонијским еџидама* и *Имџромџију*. Треба нагласити да је у оба случаја тема туђа (у *Еџидама* је то једноставна тема аматерског композитора и флаутисте грофа фон Фрикена а у *Имџромџију* је незнатно измењена Кларина тема из њеног опуса – *Romanse* оп. 3), те је и њен традиционални изглед у складу са том чињеницом. Ипак, окованост тема традицијом Шуман разбија тако што *Имџромџију* додаје још један тематски слој (у басу и који се хронолошки јавља пре Кларине теме, иначе по узору на Бетовена), а у *Еџидама* обичну Фрикенову тему боји романтичарским манирима. У раду се осветљава профил Шуманових тема за варијације и њихов енергетски импулс у креирању форме у целини.

Кључне речи: Шуман, тема, мотив, лирско, интелектуално.

ПЛЕСНА ПРАКСА ЛИЧАНА У ВОЈВОДИНИ – КОНТИНУИТЕТ И ПРОМЕНЕ (СТУДИЈА СЛУЧАЈА СЦЕНСКОГ НАСТУПА КУД „МАРКО ОРЕШКОВИЋ“ ИЗ БАЧКОГ ГРАЧАЦА)

МА Весна Карин

Универзитет у Новом Саду

Академија уметности

Катедра за музикологију и етномузикологију

e-mail: kavesna@yahoo.com

Досадашња истраживања су показала да се традиционални плесови Динараца у Војводини изводе у другачијим приликама него у земљи матици, тако да се сада посматрају у новом социо-културном оквиру. У скупину људи коју у колоквијалном и научном дискурсу називамо Динарцима, убрајају се и Срби из Лике, који данас живе у селу Бачки Грачац (Бачка). Њихова колективна интимна временом је инсценацијом плесне праксе прешла у домен манифестног, путем активности даровитих појединаца. Сцена,

тако, постаје простор за осветљавање „другости“. Третирање сцене у новом контексту као симболичко поље у којем се рефлектују плесови земље матице, омогућава Личанима да нађу своје место у новом културном окружењу.

Иако је њихов циљ идеолошко стварање колективног сећања путем коришћења фолклорне баштине земље матице, инсценирањем фолклорних форми долази неминуовно и до њихове трансформације на различитим нивоима (репертоарском, нивоу употребе различитих инструмената, структурално/формалном, стилском). Такав је случај са тамбуром, као једним од важнијих репрезентата у конструисању тзв. личног супкултурног идентитета у Војводини, коју је у последње време заменила хармоника.

Циљ рада јесте да се путем студије случаја сценског наступа чланова КУД-а „Марко Орешковић“ из Бачког Грачаца покаже промена која је настала у њиховом презентовању плесова земље матице и да ли и колико таква промена утиче на њихов супкултурни идентитет.

Кључне речи: Личани у Војводини, плесна пракса, КУД „Марко Орешковић“, супкултурни идентитет, тамбура, хармоника.

ТРИ БОСАНСКЕ ПАРТИТЕ ВОЈИНА КОМАДИНЕ

Мр Зоран Комадина

Универзитет у Крагујевцу

Филолошко-уметнички факултет

Одсек за музичку уметност

Катедра за музичку теорију и педагогију

e-mail: komadinaz@gmail.com

Војин Комадина (1933–1997) је написао три композиције са насловом *Partita Bosniensis* у периоду од две године. Прва парти-та је намењена камерном гудачком оркестру (написана 1981. године), друга је за соло виолину (постоји и у верзији за соло кларинет) и настала је 1982. године, као и трећа која носи под-наслов *musica religiosa* а написана је за нестандардни камерни ансамбл који чини шест извођача. Ове три композиције чине релативно заокружени циклус, где се у прве две парти-те као

заједничка црта намеће инспирације фолклорном традицијом која се може сагледати већ и из самих наслова ставова као на пример: *Пјевање, Гуслање, Свирање и Ирање* у првој или *Севдалинка, Ганга и Колање* у другој партити. Трећа партита већ својим поднасловом упућује на другачије полазиште али се кроз сва три става ове композиције може уочити да је аутор инспирисан традицијом српског духовног појања. Начин изражавања композитора је разноврстан и креће се од једноставне хомофоне фактуре у *Ирама* па до врло сложене микро полифоније уз коју се као битан елемент појављује и алеаторички принцип обликовања форме.

Кључне речи: Војин Комадина, *Босанске ђарџише*, *Partita Bosniensis*, босански фолклор, ганга, колање, севдалинка, српско духовно појање, микрополифонија, алеаторика.

ПОЗАЈМЕНИОТ МАТЕРИЈАЛ ВО КОМПОЗИЦИИТЕ НА ГОЦЕ КОЛАРОВСКИ

Д-р Викторија Коларовска-Гмирја

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје

Факултет за музичка уметност – Скопје

Катедра за музичка теорија и педагогија, музикологија,

композиција и диригирање

e-mail: vkolarovskagmirja@gmail.com

Проблемот на „својот“ и „туѓиот“ материјал на различен начин се пројавува во различни историски периоди и уметнички правци, особено актуелизирајќи се во уметноста на XX-от век, вклучително и музичката. Тоа е сврзано со сè поактивно освојување на севкупното претходно културно наследство, неговото вклучување во современите уметнички остварувања како нивен специјален дел, со што се пројавува дијалогичноста како едно од најважните својства на современата култура, се создаваат дополнителни семантички слоеви и се зголемуваат можностите за нивната интерпретација и доживувањето на принципот на „играта“ со стилови, текстови, перцепција. Во музичката уметност на XX-от век користењето на „туѓиот“ материјал (стил и текст) станува ре-

презент на творечкиот метод на повеќе автори и предизвикува појава на различни техники: цитирање, алузии, колаж, полистилистика и сл. Во македонската композиторска музика која интензивно се создава токму во XX-от век „туѓиот“ материјал, исто така, се појавува во творештвото на композиторите од различни генерации – од вообичаеното користење на фолклорните теми до „игра“ со фрагментите на делата од композиторите-претходници и музичките стилови. Еден од македонските композитори во чиешто творештво „туѓиот“ материјал игра значајна улога во создавањето на сопствениот музички концепт е Гоце Коларовски (1959-2006). Во неговите дела може да се согледаат цитати – вклучително и автоцитати (Концерт за оркестар, Соната за виолина и пијано, вокален циклус „Четири снежни мигови“, кантата „Гласови“), реминисценци и алузии („Панаѓур“, „Скици за портрети“, „Алузии на 1906“, „1.3“), користење на позајмениот материјал како основа на тематизмот на делото („Распеви“, „Молитвами“). Во сите случаи позајмениот материјал игра значајна содржинска и формообразувачка улога, контрастрирајќи или интегрирајќи се со авторскиот музички јазик.

Клучни зборови: позајмен материјал, дијалогичност, музички стил, музички текст, творечки метод, Гоце Коларовски

ТРАГОМ ТРАДИЦИЈЕ У КОМПОЗИЦИЈИ *КОЛО* АЛЕКСАНДРА С. ВУЈИЌА

Мр Ванеса Кременовиќ
Универзитет у Бањој Луци
Академија умјетности
Катедра за музичку теорију
e-mail: vanesak2@hotmail.com

Наизглед лака и лепршава, изразито моторична, композиција *Коло* Александра С. Вујиќа је сјајан примјер традиције у модерном звуку. Инспирирана је фолклором успешно утканам у савремени израз.

Рад има за циљ да прикаже хармонски ток композиције заснован на специфичним љествичним низовима, у првом реду умањеној љествици, као основи изградње дјела. Акордска рјешења произашла из љествичне структуре, неријетко као резултат линеарног кретања гласова, смјелог и модерног звука уз ритмизовани остинатни образац на гравитирајућем тону – тоналном центру у првом и трећем дијелу композиције истичу се наспрам контрастирајућег средњег, лирског дијела, класичног звука, са једноставним хармонским рјешењима на молској љествичној основи. Композитор је, користећи традиционалне поступке у погледу изградње тематског материјала развијајући мелодију из иницијалног мотивског језгра, константно понављање мотива, уз потенцирања ритма, односно пулса, дао властити израз кроз акордску, љествичну и хармонску основу.

Кључне ријечи: моторичност, импулс, умањена љествица, остинато, тонални центар, хроматика, линеарност.

МУЗИЧКИ ФЕНОМЕНИ: ЛИСТОМАНИЈА И БИТЛМАНИЈА У МЕДИЈИМА

МА Катарина Лазаревић

Универзитет у Крагујевцу

Филолошко-уметнички факултет

Катедра за музику у медијима

e-mail: katarinalazarevic87@gmail.com

У овом раду, испитујући однос између музичких феномена *Листоманије* и *Битлманије*, дошло се до одређених заједничких, али у већој мери дисјунктивних друштвених процеса у времену у коме су настали. Користећи компаративну анализу у периоду индустријске револуције као прототип традиционалног модела узет је феномен чији је припадник Франц Лист, док се савремени тип музичког феномена може посматрати кроз један од највећих у историји популарне музике – *Битлманију*. Овакав начин рада помогао је бољем разумевању временско-просторне

промењивости која се зависно од интензитета рефлектовала на све аспекте живота, па тиме и на музику.

Убрзан развој медија масовних комуникација доводи до драстичних промена целокупног начина живота, а тиме и на значајно сулституисање односа између пошњаоца и примаоца уметничке поруке. Степен глобалног утицаја медија од времена Листа до ере Битлса, енормно је промењен самом експанзијом медија - од појаве штампе, преко фотографије и филма, до радија и телевизије.

Кључне речи: *Биџманија, Листиоманија*, масовна комуникација, медији, популарна култура,

ОДНОС РЕЦЕ МУЛИЋА ПРЕМА ТРАДИЦИЈИ У КОМПОЗИЦИЈИ ДРУГА СИМФОНИЈА „КОСОВСКА“

Др Соња Маринковић

Универзитет уметности у Београду

Факултет музичке уметности

Катедра за музикологију

e-mail: sonja.marinkovic@gmail.com

Стваралаштво Реце Мулића (1923–1982) углавном се перципира као репрезент идеја о национално/фолклорно обележеном музичком језику и израз ауторове романтичарске природе, што га у контексту музике друге половине XX века репрезентује као изразито традиционално оријентисаног. Чини се да су такве оцене изречене као последица недовољно егзактно утемељених утисака. У овом раду ће комплексно питање композиторовог односа према традицији бити сагледано на примеру Мулићевог најзначајнијег опуса – *Друге симфоније „Косовске“* (1972). Полазећи од одређења појма традиције које је дала Весна Микић (2012), биће осветљени и проблематизовани кључни аспекти изабраног опуса. Циљ је да се позиционирају Мулићева изражајна средства и композициони поступци у односу на третман жанра

(питање односа симфонијског и концертантног), драматургије на макро плану као и на плану појединачних облика ставова, профила тематизма, а посебно с обзиром на композиторов однос према фолклору као инспирацији. До сада је написано више краћих осврта на симфонију, али је комплекснији аналитички увид у дело изостао. Овим истраживањем се преиспитују увржени ставови и оцене.

Кључне речи: Рецо Мулић, црногорска музика, српска музика, косовска музика, традиција, фолклорни узор.

NARODNE PJESME IZ BOKE KOTORSKE KAO PRIMJERI SA ELEMENTIMA MUZIČKOG FOLKLORA U NASTAVI SOLFEĐA

Mr Vedrana Marković

Univerzitet Crne Gore

Muzička akademija Cetinje

e-mail: vedrana.mark@t-com.me

U okviru projekta *Identitetski elementi u crnogorskoj muzici kao osnova za razvoj multikulturalnosti i interkulturalnosti*, koji je podržan od strane Ministarstva nauke i Ministarstva kulture Crne Gore, istražujemo koliko je narodno muzičko stvaralaštvo zastupljeno u okviru predmeta Muzička kultura u osnovnoj školi i predmeta Solfeđo u muzičkoj školi. Posebno nas interesuje tretman narodnih pjesama iz različitih krajeva Crne Gore, te njihova uloga i značaj u praktičnoj nastavi. U ovom radu predstavljamo pjesme iz Boke Kotorske, koje mogu biti interesantni primjeri za savlađivanje i utvrđivanje problema kojima se bavi nastava solfeđa.

Кључне ријечи: Boka Kotorska, narodne pjesme, muzička pedagogija, nastava solfeđa, multikulturalnost, interkulturalnost.

ПРОЦЕСУАЛНОСТ КРОЈЕЊА: О ИНДИВИДУАЛНИМ
МЕЛОГРАФСКИМ 'ЧИТАЊИМА' СТРУКТУРЕ
ТЕКСТА ХИМНИ СРБЉАКА

Марина Марковић

Универзитет уметности у Београду
Факултет музичке уметности
Докторске студије музикологије
e-mail: marinajmarkovic@gmail.com

Познато је да један од основних принципа формалне организације напева у новијем српском појању подразумева циклично понављање групе мелодијских одсека типичне за одређени црквени глас, са бројем понављања условљених бројем одељака у тексту. Премда (релативно) доследна примена поменутог начела у обликовању мелодија углавном резултира истоветном музичком формом песама са истим текстом у различитим мелографским записима, постоји и одређен број химни са идентичним текстуалним предлошком, које имају неподударан музички облик. Истраживања узрока непоклапања музичке форме песама на исти текст, извршена на примеру напева Осмогласника, указују да оно настаје услед повезивања истоветних текстуалних фраза са различитим мелодијским одсецима, различитог одређивања граница текстуалних фраза, као и разлика у тексту.

Чињеницом да се поменута музичко-формална неподударност тумачи као једна од последица усменог преношења напева у српском народном црквеном појању, односно кројења, иницирана су следећа питања везана за могуће присуство ове појаве међу песмама чији текстуални предлошци потичу из других богослужбених књига и који се стога кроје по мелодијама Осмогласника: 1) да ли су фактори који доводе до евентуалне различитости музичког облика песама са истим текстом истоветни онима који условљавају формалне разлике међу напевима Осмогласника са међусобно идентичном текстуалном основом, 2) да ли у том случају, уз постојеће чиниоце различитости, егзистирају и други фактори, као специфичност црквених напева насталих

адаптацијом осмогласних мелодија на друге текстове, 3) колики је удео појчевог индивидуалног односа према структуралном аспекту и, евентуално, семантичкој димензији новог текстуалног предлошка, као и према утврђеној мелодијској структури у процесу *кројења*? У трагању за одговором на наведена питања у раду је примењена компаративна анализа химни Србљака са истим текстом у различитим мелографским записима, а затим и њихово сагледавање кроз призму формалних особености песама Осмогласника са међусобно истоветним текстуалним предлошком, које представљају мелографске радове различитих писивача.

Кључне речи: српска музика, црквена музика, Осмогласник, Србљак, *кројење*

ОСОБИНЕ И НАЧЕЛА ОРФОВОГ ПРИСТУПА МУЗИЧКОМ ОБРАЗОВАЊУ

Мр Младен Матовић

Универзитет у Бањој Луци

Академија умјетности

Катедра за солфеђо и музичку педагогију

e-mail: mladen.matovic@aubl.org

Суштина образовне филозофије Карла Орфа, те кључне особине и начела његовог приступа музичком образовању најбоље се могу сагледати кроз његово капитално музичко-педагошко дјело *Das Schulwerk* (*Дјело за школе*), које представља микросмос Орфовог рада и фокуса на музичке теме. Обухватајући истраживање кроз звук и покрет, развој ритмичких и говорних вјештина, вјештине пјевања и свирања на једноставним инструментима, импровизације и стварања, Орфов приступ музичком образовању одражава јединствену педагогију вођења дјеце кроз њихов развој као друштвених, активних учесника. Кроз сталну потрагу за основним музичким искуством и самом „сржи музике“, Орф је развио *Дјело за школе* у покушају да се стварању музике приступи у њеном поријеклу. Поред аналитичког осврта

na ključne osobine muzičko-obrazovnog koncepta Karla Orfa, u radu će se ponuditi odgovor na pitanje koliki je stepen usklađenosti Orfovih pedagoških postulata sa opštim didaktičkim principima, te ukazati na učestalu terminološku nepravilnost prilikom deфинисања и изједначавања Орфовог приступа са појмом метода.

Кључне ријечи: Карл Орф, *Дјело за школе*, музичко образовање, дидактички принципи, настава усмјерена на ученика,

MOCARTOVA ČAROBNA FRULA KAO KULTURALNA MANIFESTACIJA ARHETIPA INICIJACIJE I SCHWARZE GREDEL

Dr Milena Medić

Univerzitet umetnosti u Beogradu

Fakultet muzičke umetnosti

Katedra za muzičku teoriju

e-mail: milmed@eunet.rs

Kritičari opere i teatra prilazili su Mocartovoj (Wolfgang Amadeus Mozart) operi *Čarobna frula* najčešće iz vizure istorije bečkih popularnih scenskih postavki, koje uključuju zingšpil i herojske, marionetske i bajkovne komade, i, s tim u vezi, razmatraju ovo delo u pogledu književne tradicije bajke. Takođe, oni su pristupali operi iz ugla masonske simbologije, numerologije i ritualizma, priznajući ili čak osporavajući njihove uticaje i učinke. Ili su, pak, analizirali dejstvo sonatnog principa u tonalnoj strukturi opere. Iako značajna, psihološka i ezoterijska (alhemijaska) tumačenja operskog narativa ne uključuju i vezu s muzičkim jezikom opere. Međutim, *Čarobna frula* kao kulturalna manifestacija arhetipa inicijacije nije dosada istraživana.

Rad nastoji da osvetli Mocartovu operu kroz uspostavljanje interaktivnog odnosa između arhetipskog okvira inicijacije i harmonskog okvira đursko-molske polarnosti. U prvom slučaju, polazi

se od teorija inicijacije Jozefa Hendersona (Joseph Henderson) i Jozefa Kambela (Joseph Campbell) koje nude, s jedne strane, tri stupnja inicijatičkog puta (separaciju heroja od regresivnog uticaja *mater naturae*, tranziciju ili prelazak preko praga inicijacije i inkorporaciju u duhovni svet starog mudraca kojom se inicijacija dovršava), a, s druge strane, koegzistenciju stupnjevitog i cikličnog obrasca inicijatičke strukture. U drugom slučaju, rad se oslanja na harmonsku teoriju poznog XVIII i ranog XIX veka u pogledu na percepciju *ethosa* tonaliteta i posebno molskog modusa, shvaćenog kao inverzije dura i otuda kao faktora destabilizacije tonalnog poretka na čijem vrhu gospodari durski tonalitet. S tim u vezi, teorija *Grundregel*, koju je sredinom XVIII veka artikulisao Jozef Rappel (Joseph Riepel), predložila je rodnu definiciju hromatske mutacije osnovnog durskog tonaliteta kao najsubverzivnije sile, po kojoj je istoimena molska tonika dobila pežorativno žensko ime *schwarze Gredel*.

Ključne reči: muzička teorija, harmonija, V. A. Mocart, *Čarobna frula*, arhetip inicijacije, teorija inicijacije

TRADICIJA/MOKRANJAC KAO INSPIRACIJA: KREATIVNA RECEPCIJA MOKRANJČEVOG DELA U SRPSKOJ MUZICI POSLE 1945. GODINE

Dr Vesna Mikić

Univerzitet umetnosti u Beogradu

Fakultet muzičke umetnosti

Katedra za muzikologiju

e-mail: mikic@eunet.rs

Rad razvija jednu od mogućih linija razmatranja procesa kano-nizacije Stevana Stojanovića Mokranjca u svetu (srpske) muzike. Polazeći od pretpostavke da akteri sveta muzike postavljajući se prema kanonu u zavisnosti od aktuelnih kulturnih modela, na različite načine ipak uvek učestvuju u njegovoj konstantnoj konstrukciji, rad će biti usmeren na razmatranje stvaralaštva srpskih

kompozitora. Nakon pregleda u kojem će biti ukazano na dela koja se mogu razmatrati kao „inspirisana“ delima Stevana Stojanovića Mokranjca, uslediće nekoliko primera za različite pristupe kanonizaciji/različite kulturne modele kod pripadnika različitih generacija srpskih kompozitora, počev od Dušana Radića i Dejana Despića, preko Rajka Maksimovića, do Isidore Žebeljan i Ivana Brkljačića.

Ključne reči: srpska muzika, tradicija, kanon, S. Mokranjac, savremena muzika

ФРАГМЕНТИ О ПОПУЛАРНОЈ МУЗИЧКОЈ КУЛТУРИ ПРЕД ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ: РЕВИЈА МУЗИКЕ ИЗ 1940.

Мр Биљана Милановић

Музиколошки институт САНУ

Београд

e-mail: milanovic@beograd.com

У раду је представљен месечни лист за музику, позориште и филм, који је под насловом *Ревивија музике* излазио у Београду у првој половини 1940. године. У досадашњим музиколошким истраживањима тај лист није завређивао пажњу, јер је његов допринос у контексту дискурса о уметничкој музици оцењен као миноран. *Ревивија музике* указивала је на својеврстан покушај да се на једном месту обухвате информације о догађајима, делима, ауторима и извођачима из различитих сфера музике, позоришта и филма и да се у приступачној и забавној форми, са великим бројем визуелних илустрација, пласирају савременом конзументу културе. Стога је овај месечни лист чинио једну хибридну форму презентације, прилагођену убрзаном темпу урбаног живота, у којој је читалац могао да пронађе разноврсне садржаје: од осврта на актуелне југословенске и иностране композиторе до ексклузивних прича о 'звездама' популарне музике, филма и плеса. Засебан сегмент *Ревивије музике* чинили су нотни прилози, односно аранжмани нумера из тон-филма, оперете, мјузикла, као и шлагери, романсе, народне песме и кола. Будући да је

лист с великом брзином пратио најновију медијску продукцију и да се умрежавао са издавачима нотне литературе, рад ће бити посвећен проблемима који се у сагледавању *Ревије музике* односе на аспекте популарне музичке културе у Београду и Југославији у предвечерје Другог светског рата.

Кључне речи: *Ревија музике*, српска музика, популарна музика, филмска музика, музички часописи

ULOGA HORA U MUZIČKOJ DRAMI KOŠTANA PETRA KONJOVIĆA

Mr Marko S. Milenković

Univerzitet u Nišu

Fakultet umetnosti

Katedra za teorijske predmete

e-mail:lionheartmarko@gmail.com

U istorijskom zadatku približavanja naše muzike aktuelnim evropskim standardima tog doba, protagonista muzičkog nacionalizma – Petar Konjović (1883–1970) postavio je muzičku dramu *Koštana* (1931) na vrlo široki stilski plato, sa obeležjima preovladavajućeg zrelog i poznog romantizma, impresionizma i uplivima ekspresionističkih tendencija, kada to zahteva dramski izraz. Pored libreta i scenske dramaturgije opere, te relacije harmonskog jezika i folklorne materije, kao i principa melodizovanja govorene reči na osnovu prirodnih govornih intonacija, posebnu pažnju privlači upotreba i uloga hora kao bitnog činioca u muzičkoj dramaturgiji *Koštane* – vrhunca kompozitorovog, ali i srpskog muzičko-scenskog nasleđa. Horski aparat u *Koštani* predstavlja učesnike scenske radnje u vidu ciganskih pevača i igrača, gostiju i građana, te je funkcija hora u direktnoj vezi sa dramom i vrlo je raznovrsna. Kreće se od jednostavne pratnje Koštaninog pevanja sa intencijom pravljenja gradacionih lukova različitog izraza, preko čisto deskriptivne – gde horski aparat izvodi efektne pesme u narodnom duhu, približavajući sliku i ambijent vranjanskog podneblja toga doba i savršeno se

uklapajući u dramski tok, sve do trenutaka visoke dramske tenzije kada hor kao komentator scenskih događaja pokušava da utiče na tok radnje ili npr. osuđuje Koštanu za izbor pesme koja će dovesti do tragičnog raspleta.

Ključne reči: Petar Konjović, *Koštana*, hor, pesma, dramaturgija, izraz.

ГЛИНКИНА ОПЕРА РУСЛАН И ЛЈУДМИЛА КАО ИСХОДИШТЕ ОРИЈЕНТАЛИЗМА У РУСКОЈ МУЗИЦИ XIX ВЕКА

Филип Милнковић

Универзитет уметности у Београду

Интердисциплинарије студије

Докторске студије теорије уметности и медија

e-mail: filip.milinkovic85@gmail.com

Капитално дело теоретичара Едварда Саида *Оријентализам* покренуло је интензивну расправу о оријентализму конституишући „нову истраживачку област“ и препознато је „као језгро око кога су изграђене постколонијалне студије (културе)“ (Đaković, 2009). У својој студији, аутор преиспитује Западни поглед на свет арапске културе и ислама. У њој се деконструира стереотипна слика о Истоку и преиспитује западњачко знање и тумачење далеких култура и цивилизација које је настајало као резултат мисаоног наслеђа колонијалних сила.

Бројни руски уметници и интелектуалци XIX века инспирацију за увођење духа Оријента у своја дела налазе у освајању муслиманских држава на Кавказу, која су била први израз руских колонијалистичких тенденција у том добу. Оријентализам је добио значајно место и у руској музици романтизма и музикологија је такође за ова питања испољавала интересовање још од средине XIX века. Међутим, ова истраживања која су све до данас актуелна, имају примарно историографски карактер и до сада у литератури није било покушаја повезивања истраживања руског оријентализма са Саидовим дискурсом.

Међу првим композиторима који су посетили Кавказ био је Глинка, који је као седамнаестогодишњак 1823. године туборавно неколико месеци због лечења. Он сам, у својој аутобиографији није посебну пажњу посветио осветљењу значаја овог сусрета са Оријентом, али су накнадна брижљива истраживања биографских момената недвосмислено открила његов значај за формирање руског романтичарског оријентализма.

У раду се, полазећи од критике појединих поставки Е. Саида из његове студије *Оријентализам* сагледава Глинкина опера *Руслан и Лјудмила* као исходиште оријентализма у руској музици. Ослањајући се на истраживања руске и совјетске музикологије (Стасов, Кељдиш, Асафјев, Орлова), анализирају се специфичности композиционог поступка и употребљена изражајна средства те осветљава контекст и узроци појаве оријентализма у руској музици почетка XIX века. Из перспективе постколонијалних студија поставља се питање не само на који начин је Глинка приступио презентацији Оријента, већ се указује на могућа значења и узроке тих поступака.

Кључне речи: М. Глинка, оријентализам, постколонијалне студије, опера бајка, фантастика

TERCA KAO OSNOVNI GRADIVNI MATERIJAL U STRUKTURI PRELUDIJUMA *DEVOJKA SA LANENOM* KOSOM KLODA DEBISIJA

Мр Наташа Нагорни Петров

Факултет уметности у Нишу
Одсек за музичку уметност
Катедра за теоријске предмете
e-mail: cairni@junis.ni.ac.rs

Анализа клавирског прелудијума *Девојка са ланеном косом* Клода Дебисија иницирала је размишљање о акордима терчне структуре који се манифестују у хоризонталној и вертикалној структури. Овај кратки хармонски приказ начин је да се укаже и на креативне могућности у којима доминира интервал терце, као

основни градивни материјал. Сукоб и спој Дебисија и Леконт де Лила, хоризонтале и вертикале, велике и мале терце, различитих акорада терчне грађе у разложеном и симултаном испољавању, дијатонике и хроматике, специфичних и неспецифичних изражајних хармонских средстава, оквир су за хармонски портрет *Девојке са ланеном косом*.

Кључне речи: Дебиси, прелудијум, *Девојка са ланеном косом*, акорди терчне грађе.

ПОГЛЕД КОН ДЕЈНОСТА НА ТОМИСЛАВ ШОПОВ – ИСТАКНАТ МАКЕДОНСКИ ДИРИГЕНТ

(по повод 75 години од неговото раѓање и 45 години дејност)

Мр Ленче Насев

Универзитет „Гоце Делчев“, Штип

Факултет за музичка уметност

Република Македонија

e-mail: lence.nasev@ugd.edu.mk

Томислав Шопов е македонски диригент, музичар и педагог, чијшто долгогодишен труд трајно е втемелен во македонските музички збиднувања. Како дипломец на музичката академија во Љубљана, Р. Словенија, во класата на професорот д-р Данило Швара, диригирал со академскиот симфониски оркестар во Љубљана, Трст, Загреб, а на студентските средби во Белград и со Белградската филхармонија. Во текот на својата кариера покрај три децениската дејност во рамките на Македонската опера и балет, имал можност да ги потврди своите уметнички дострели во повеќе светски културни центри. Целта на трудот е да се претстави и расветли неговиот лик, кој со својата максимална ангажираност како диригент, пијанист (корепетитор), хорски мајстор и педагог неуморно допринесува за афирмација на македонското музичко творештво во Македонија и странство.

Клучни зборови: Томислав Шопов, диригирање, опера, хор, македонско сценско музичко творештво

ТЕСТ МУЗИЧКОГ СЛУХА МИКЕЛА ВЕЛЕНТИНА – КАРАКТЕРИСТИКЕ И МОГУЋНОСТИ ПРИМЕНЕ

Мр Игор Николић
Др Слободан Кодела

Универзитет у Нишу
Факултет уметности
e-mail: igornik.fu@gmail.com
e-mail: kboban64@gmail.com

Тест музичког слуха (Musical Ear Test) креирао је и званично са сарадницима 2010. године објавио дански аутор Микел Велентин (Mikkel Wallentin), како би надоместио евидентан недостатак објективног, кратког и доступног инструмента за процену музичких способности. Управо са циљем временске економичности, тест се базира на перцепцији двају фундаменталних музичких елемената – мелодије и ритма. Потреба за инструментом овог типа навела нас је да омогућимо примену Теста музичког слуха на нашем подручју. Резултати истраживања реализованог са студентима Факултета уметности у Нишу приказани су у емпиријском делу рада. Први део истраживања односи се на утврђивање валидности инструмента, што је изведено мерењем корелације између резултата на тесту и успешности студената у настави солфеђа (и то посебно за области интонирања и опажања) према проценама наставника. Утврђивање поузданости инструмента спроведено је у оквиру другог дела истраживања коришћењем *split-half* поступка. Један од задатака рада је и указивање на могућности примене Теста музичког слуха, што се односи на потенцијални научни допринос у музичко-педагошким, психолошким, социолошким и другим истраживањима, као и на практични педагошки значај при процени музичких способности.

Кључне речи: Тест музичког слуха, МЕТ, музички слух, музичке способности

GEŠTALTNI POGLED NA FORMU JEDNE POZNATE
BAROKNE MUZIČKE NUMERE – JOHANN SEBASTIAN
BACH: *DIE HOHE MESSE H-MOLL, KYRIE ELEISON I*

Mr Miloje Nikolić

Univerzitet umetnosti u Beogradu
Fakultet muzičke umetnosti
Katedra za muzičku teoriju
e-mail: milojenikolic@gmail.com

U svim dostupnim napisima, o početnoj, "naslovnoj" numeri najpoznatije Bahove (Bach) mise govori se, jednostavno, kao o fugi (eventualno uz dodatak neprecizne specifikacije: vokalna, zapravo – vokalno-instrumentalna), bez preciziranja da li se ovaj termin koristi u značenju specifičnog skupa kontrapunktskih postupaka ili (takođe specifičnog) kontrapunktskog, odnosno polifonog muzičkog oblika. Prvi pristup ne implicuje bilo kakav jasan stav o muzičkoj formi, pa svakako zahteva dodatno istraživanje u ovoj oblasti, dok se upoređivanjem drugog sa rezultatima pažljivije analize svih relevantnih komponenata muzičkog toka uočavaju neka dosta upadljiva i nerazjašnjena odstupanja od standardnih karakteristika fuge kao manje-više kodifikovane trodelne forme.

Primenom gešaltnog analitičkog metoda otkriva se, na jednostavan i očigledan način, da je "ugledni" makroformalni obrazac ovog stava zapravo jedan drukčiji trodelni oblik, onakav kakav ovaj autor koristi kao tipičan u svojim arijama (koji bi se, s obzirom na svoju specifičnost i učestalost u baroknoj vokalno-instrumentalnoj muzici, mogao označiti kao *barokni trodelni oblik*). Na ovaj način daju se i uverljiva objašnjenja verovatnih razloga za pomenuta odstupanja od standardnih karakteristika ("nepravilnosti") fugalnog trodela, i istovremeno (makar u krajnjoj liniji) utvrđuju i generičke veze ovog oblika, a i svake fuge, sa varijacionom formom (koja se pokazuje kao ishodište značajnog broja, možda i većine baroknih muzičkih numera).

Ključne reči: Johann Sebastian Bach; *Die hohe Messe h-moll – Kyrie eleison I*; gešaltna teorija i metodologija; fuga; barokna arija; barokni trodelni oblik; varijaciona forma

ГОВОРНЕ НАРОДНЕ ТВОРЕВИНЕ СА КОСОВА И МЕТОХИЈЕ У ФУНКЦИЈИ НАСТАВЕ МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ

Др Биљана М. Павловић

Учитељски факултет у Призрену – Лепосавић
Универзитет у Приштини – Косовска Митровица
e-mail: bilja.pavlovic@yahoo.co.uk

Др Драгана Ј. Цицковић Сарајлић

Универзитет у Приштини – Косовска Митровица
Факултет уметности у Приштини – Звечан
e-mail: dsarajlic@gmail.com.

У раду се разматра могућност коришћења говорних народних творевина са Косова и Метохије (бројалица, разбрајалица, изрека, загонетки, питалица, благослова, брзалица, и других видова говорних народних творевина) у основношколској настави музичке културе. Циљ је да се укаже на њихову васпитно-образовну функцију у настави. Истиче се значај говорних народних творевина у развијању осећаја за ритам и моралних осећања. Задачи су да се истражи и анализира литература која обрађује говорне народне творевине са Косова и Метохије; да се размотри њихова улога и значај у народном животу; да се утврди могућност њиховог коришћења у настави музичке културе при обради појединих наставних јединица из области музичког описмењавања; да се наведу карактеристични примери овог вида усменог народног стваралаштва, којима се може освежити наставни план и програм за наставу музичке културе. Упознавање говорних народних творевина је задатак који се прожима и у настави српског језика, па су оне садржаји преко којих се може остварити повезивање ова два наставна предмета.

Кључне речи: музичка педагогија, говорне народне творевине, Косово и Метохија, основна школа, настава музичке културе.

БОСАНСКЕ ЕЛЕГИЈЕ БАЊАЛУЧКОГ ДУА:
ВЛАДО С. МИЛОШЕВИЋ – РАНКО РИСОЈЕВИЋ
(СОЛО ПЕСМЕ – 1975)

Мр Саша Павловић

Универзитет у Бањој Луци
Академија умјетности
Катедра за солфеџо и музичку педагогију
e-mail: sasa.pavlovic@aubl.org

Владо С. Милошевић је један од најплоднијих музичких стваралаца са простора бивше СФРЈ, чији опус обухвата око 430 композиција. Предмет истраживања овог рада представљају соло песме Милошевића, које у стваралачком опусу овог композитора заузимају посебно место, о чему говори и њихов велики број (120). Поред импозантног броја, соло песме Милошевића су и разноврсне и могу се класификовати на више начина, према тематици, начину тумачења и обраде литерарног текста, стилу и периоду стварања. За компоновање соло песама Милошевић је најчешће користио стваралаштво песника са подручја Босне и Херцеговине, као и народне текстове. Овако велики број и свеколика разноврсност соло песама био је један од разлога да се овај рад фокусира на уметничко стваралаштво бањалучког дуа, Владе Милошевића и Ранка Рисојевића. Инспириран стиховима Ранка Рисојевића у збирци песама под називом *Босанске елџије*, Милошевић је озвучио дванаест од укупно седамнаест песама у облику соло песама за глас и клавир и за глас (рецитатора) и симфонијски оркестар. Како је и сарадња ова два бањалучка барда била изузетно плодносна, рад ће се ограничити на *Босанске елџије* компоноване 1975. године. Соло песме Милошевића отварају многобројна питања која су у вези са третманом, тумачењем и начинима озвучавања песничких предлога. Дакле, овај рад се бави даљим расветљавањем Милошевићевог стваралачког опуса, промовисањем и популаризацијом његових дела, али уједно представља и одређени вид борбе против даљег неприхватања Милошевићевог стваралаштва и ретког извођења соло песама овог истакнутог бањалучког композитора.

Кључне речи: Владо С. Милошевић, Ранко Рисојевић, Босанске елџије, соло песма.

OMNIA MEA MECUM PORTO.
МОГУЋНОСТИ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ
КОНВЕНЦИЈЕ UNESCO 2003. НА
ПРИМЈЕРУ САРАЈЕВСКО-РОМАНИЈСКЕ КАЈДЕ

Др Драгица Панић Кашански

Универзитет у Бањој Луци

Академија умјетности

e-mail: dragicapanic.kasanski@gmail.com

Др Јеленка Пандуревић

Универзитет у Бањој Луци

Филолошки факултет

Студијски програм српског језика и књижевности

Др Ирена Медар Тања

Универзитет у Бањој Луци

Природно-математички факултет

Катедра за друштвену географију

e-mail: etnologija@yahoo.com

Циљ рада је да се на конкретном примјеру покажу могућности за очување елемента нематеријалног културног наслеђа кроз едукацију, идентификацију, документацију, научно истраживање, очување, заштиту, промоцију путем формалног и неформалог образовања, али и ревитализацију напуштених елемената.

У раду се прати континуитет, селекција и варирање вокалног облика старије сеоске традиције познатог под називом *сарајевско-романијска кајда*, односно *кајде Сарајевској Ђоља и Планине*. Разматрају се могућности очувања и заштите архаичног пјевања као елемента нематеријалне баштине кроз концепт самоодрживог развоја у локалној заједници, а према захтјевима које налаже имплементација Конвенције о заштити нематеријалног културног наслеђа (UNESCO 2003).

Полазећи од претпоставке да вокалну фолклорну традицију не чини само глас, мелодијски модел (кајда), пјесма (текст), него да су у њој садржани трагови животног искуства, контекст извођења, амбијент у којем вокална традиција настаје и живи (у овом случају кроз три генерације), откривају се могућности

издвајања скупа елемената (орнаментика славских хљебова и плетених чарапа) који упућују на идентитет „локалне заједнице“ без обзира на мјесто гдје се уочавају као „жива традиција“ (завичај, избјеглиштво, дијаспора). Виталност одабраних елемената могуће је сагледати и у свјетлу културне атракције, па самим тим и озбиљне туристичке понуде, што је ваљана претпоставка њиховог очувања и заштите.

Кључне ријечи: нематеријална културна баштина, сарајевско-романијска кајда, UNESCO, идентитет, локална заједница

НАСТАВНИК И ШКОЛСКИ СИСТЕМ КАО ПРЕДУСЛОВИ ЗА КВАЛИТЕТНУ АКТИВНОСТ УЧЕНИКА И ЊЕГОВО ПОСТИГЊУЋЕ У ШКОЛСКОМ УЧЕЊУ; МОНТЕСОРИ МЕТОД У ШКОЛСКОЈ НАСТАВИ

Мр Кристина Парезановић

Универзитет у Крагујевцу

Филолошко-уметнички факултет

Одсек за музичку уметност

Катедра за музичку теорију и педагогију

e-mail: k.parezanovic@gmail.com

Шта изазива интересовање код деце, која су могућа подстицајна средства, шта чини Монтесори метод успешним, како треба наставник да се организује да би створио мотивациону средину и како му у томе могу помоћи ученици и организациона политика школе, питања су која ћемо разматрати у овом раду, кроз анализу дела и истраживачких радова из области педагогије и психологије. Покретачи успешног сазнавања и учења могу бити психолошки, могу бити подстакнути разним привременим циљевима, могу бити спољашње и унутрашње мотивисани. Многобројни подстицаји за учење заснивају се на психолошким мотивима (оцене, похвале, критике, такмичења), али они не представљају ваљане мотиве, јер се учење тако доживљава као средство за остваривање неког циља.

Мишљења многих о начину поступања наставника са децом, његовим ставом у разреду и личношћу која треба да одговори на дечије захтеве за правилним васпитањем, али и на критеријуме компетенције, слажу се око тога да је креативни наставник једнако важан предуслов истинског учења као и креативни ученик, да без снаге надахнутости ни један наставник неће имати успеха, «без обзира на брилијантне оцене у дипломи» (Bjørkvold, 2005, 182).

На многим местима у истраживачким радовима наилазили смо на предлоге за рад који се готово у потпуности подударају са стратегијом коју је имплицирала Марија Монтесори почетком двадесетог века у свој метод као плод сопственог искуства и оригиналности.

Кључне речи: наставник, мотивација, школско учење, Монтесори метод, музичка педагогија

ASPEKTI TONALNE CENTRIČNOSTI U KOMPOZICIJI NAIZGLED BEZAZLENA IGRA MILOŠA ZATKALIKA

Mr Igor Paspalj

Univerzitet u Banjoj Luci

Akademija umjetnosti

Katedra za muzičku teoriju

e-mail: igorpaspalj@gmail.com

Rad ima za cilj da prikaže načine ispoljavanja tonalnih centara u najširem smislu pojma tonalnog. Detaljnim posmatranjem odnosa horizontalnih i vertikalnih tonskih kompleksa, utvrdiće se načini ispoljavanja tonalne centričnosti u uslovima nepostojanja harmonskih funkcionalnih veza, kao i u uslovima gdje je tonalna gravitacija prisutna, ali i oslabljena u znatnoj mjeri. Uzimajući u obzir kompozitorov stilski jezik, kao i veoma obiman dijapazon faktora koji mogu da utiču na ispoljavanje tonalne centričnosti, akcenat je stavljen na analizu karakterističnih ljestvičnih i tonskih nizova, koji u ovome slučaju u najvećoj mjeri doprinose koherentnosti tonalne organizacije. Imajući u vidu da je muzika Miloša Zatkali-

lika pisana u najšire shvaćenoj proširenoj tonalnosti/modalnosti, poseban akcenat je stavljen i na funkcionalno – stilske asocijacije sa tonalnom muzikom, kao i ulogu takozvanih sekundarnih parametara (promjene registra, ritmički zastoji, pauze, i sl.) koji u odsustvu funkcionalne tonalnosti često dobijaju značajniju ulogu u determinaciji tonalne sfere. Kao dodatak tome, autor ovog rada dotiče se i pojedinih estetskih parametara kompozicije.

Ključne riječi: M. Zatkalik, harmonija, tonalnost, modalnost, cetričnost, gravitacija

ЈЕДНОГЛАСНИ ЗАПИСИ ЦРКВЕНОГ ПОЈАЊА КОРНЕЛИЈА СТАНКОВИЋА

Др Весна Пено

Музиколошки институт САНУ

Београд

e-mail: sara.kasiana@gmail.com

Поред знатно бројнијих хармонизација црквених мелодија које је сачинио Корнелије Станковић, у његовој рукописној заоставштини, која је део Историјске збирке Архива Српске академије наука и уметности, налазе се и једногласни записи црквених мелодија. Ови исписи нашег првог, на теорији уметничке музике школованог композитора, уједно и мелографа, од посебне су важности. Избор мелодија, начин исписивања текстуалног предлошка, одреднице уз поједине песме и белешке уз нотни материјал, грешке настале у току бележења напева и други елементи спроведене, условно речено, палеографске анализе, бацају ново светло на подухват који је, као што је добро познато, у први мах изазвао немало подозрење карловачких појаца и клирика, неупућених у европску нотацију. Увид у Корнелијеве записе једногласних црквених мелодија обезбеђује нова сазнања о његовом односу према процесу бележења напева, као и потреби да на њих примени своје композиторско умеће.

Кључне речи: традиција, Корнелије Станковић, једногласни записи, црквено појање, празник.

MODULACIJA PREKO UNISONA – TERMINOLOŠKO ODREĐENJE, ISTORIJSKI, HARMONSKI I FORMALNI ASPEKT NJENE PRIMJENE

Mr Ana Perunović Ražnatović

Univerzitet Crne Gore

Muzička akademija na Cetinju

e-mail: perun_ak@yahoo.com

Problematika koja se odnosi na modulaciju preko unisona izdvaja se po činjenici da nije često zaokupljala pažnju analitičke javnosti i da joj u stručnoj literaturi nije posvećen veći prostor. Zavrjeđuje istraživanje jer je, shodno manje učestaloj pojavi, zapostavljena u odnosu na modulacije koje su bazirane na zajedničkom akordu i njegovom dvoznačnom tumačenju.

Modulacija preko unisona će biti sagledana sa stanovišta zastupljenosti u muzičkoj praksi klasike i romantizma. Na analitičkom korpusu od nekoliko odabranih primjera, ovaj rad će ukazati na različite aspekte (istorijski, formalni, harmonski) primjene modulacije preko unisona i mogućnost da se, prema kriterijumima njihovog sagledavanja, različito i tumače. Kako je u istoriji muzike modulacija preko unisona prepoznata kao manir Ludviga van Beethovena, koji će ostati u nasljeđe romantičarima, polazeći od pronađenih primjera, ovaj rad provjerava i opravdanost vezivanja prve pojave takve modulacije za stvaralaštvo pomenutog kompozitora.

Rad ima za cilj da prikaže razne terminološke odrednice, tumačenja modulacije preko unisona u stručnoj (posebno udžbeničkoj) literaturi, kao i da detektuje problematiku povezanu sa načinom njene primjene. Ne odstupajući od uporišta datih u teorijskim radovima raznih autora, i prateći podatke iz literature, autor ovog rada želi dati doprinos u raščlanjivanju različitih pojava modulacije preko unisona i ponuditi moguće interpretacije, u cilju što jasnijeg tumačenja ovog termina.

Ključne riječi: muzička teorija, harmonija, modulacija, unison, Beoven, kompozitori ranog romantizma

GLOBAL SEVDAH: MUZIČKO NASLEĐE U INTERNET OKRUŽENJU

Davor Petrović

Univerzitet u Beogradu

Filozofski fakultet

Odeljenje za etnologiju i antropologiju

e-mail: davor.petrovic@yahoo.com

Tokom svog „dugog trajanja“ sevdalinka se pokazala kao vrlo prilagodljiva folklorna tvorevina, s obzirom na činjenicu da je uspešno odolela različitim društvenim, kulturnim, političkim i drugim uticajima kojima je u prošlosti bila izložena. Za razliku od njenih tekstova, koji su neznatno menjani, muzička izvedba sevdalinke doživela je brojne transformacije. Osim toga, kao jedna od posledica ubrzanog razvoja informacionih tehnologija krajem XX i početkom XXI stoleća, došlo je do pojave novog medija putem kojeg sevdalinka danas uglavnom nalazi put do svoje publike, a to je internet. Budući da ovaj medij stoji u direktnoj vezi sa procesom globalizacije, ovde će najpre biti učinjen pokušaj da se sevdalinka sagleda iz ugla tog složenog sociokulturnog fenomena. Posebna pažnja biće posvećena sevdalinci kao „angažovanom“ kulturnom nasleđu. Konkretno, u saopštenju se zastupa stanovište da jedino one tvorevine kulture koje aktivno učestvuju u životu određene zajednice dobijaju svoj puni smisao; drugim rečima, one se kroz tu zajednicu potvrđuju, jer predstavljaju nosioce njenog istorijskog pamćenja, sistema vrednosti, identiteta itd. Ovo važi i za sevdalinku koja u internet okruženju dobija daleko veće mogućnosti za kulturno procesuiranje i „konzumiranje“, ali ne samo od strane onih koji putem nje grade svoj etnički ili nacionalni identitet već i svih ostalih korisnika globalne mreže zainteresovanih za ovaj muzički žanr. Ukratko, cilj izlaganja je da pokaže kako jedna lokalna muzička tradicija, lišavajući se sopstvene ekskluzivnosti, posredstvom interneta postaje globalno kulturno dobro, dajući sebi veće izgleda za opstanak u savremenim uslovima.

Ključne reči: sevdalinka, nematerijalno kulturno nasleđe, muzika, globalizacija, internet

ИНОВАТИВНИ ПРИСТУПИ У РАЗВОЈУ ТОНАЛНОСТИ КАО АСПЕКТА РАЗВОЈА МУЗИЧКИХ И КРЕАТИВНИХ СПОСОБНОСТИ КОД ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА

Мр Емилија Поповић

Висока школа струковних студија за образовање васпитача Пирот
e-mail: e.popovic13@gmail.com

Рад се базира на резултатима истраживања која су имала за циљ да се експериментално провере могућности примене нових теоријских сазнања у области развоја музичког изражавања, као и креативности која је праћена кроз наведену област. У складу са тим, приказан је један од могућих начина рада са децом предшколског узраста који је усмерен на развој музичких способности као аспекта целовитог развоја, путем музичких игара. Исходи истраживања указују на чињеницу да од нивоа развијености музичких способности, зависи слободно музичко изражавање деце, тј, опсег њиховог музичког изражавања или мелодије у музичком стваралаштву. Такође, у раду су приказани и резултати истраживања који се односе на ефекте систематског деловања игровним активностима на тонални аспект.

Кључне речи: музичка педагогија, развој, музичке способности, тоналност, музичко изражавање, предшколски узраст.

КАНТУС ФИРМУС МЕЛОДИЈА У ТЕНОР МИСАМА ПАЛЕСТРИНЕ

МА Маја Радивојевић

Универзитет у Крагујевцу
Филолошко-уметнички факултет
Катедра за музичку теорију и педагогију
e-mail: radivojevic.maja@yahoo.com

У овом раду ће се разматрати порекло и карактеристике кантус фирмус мелодија у тенор мисама Палестрине (Giovanni Pierluigi da Palestrina). Развојем музичке праксе и контрапунктске тех-

нике, у доба Палестрининог стваралаштва, тенор мисе бивају потиснуте од стране имитационо грађених миса (како слободно имитационих, тако и миса пародија и миса парафраза) Ова појава је један од разлога што је у опусу једног од најплоднијих композитора мисног опуса, Палестрине (Giovanni Pierluigi da Palestrina), заступљено само седам миса овог типа. Како се управо кроз ове Палестринине мисе може сагледати врхунац овог типа миса (уједно и завршни период компоновања тенор миса), неопходно је истражити карактеристике и начине поставке њихових кантус фирмус мелодија, будући да ово питање није нашло посебно место у истраживањима кантус фирмус технике у оквиру Палестрининог опуса.

Најпре ће се указати на порекло употребљених напева (кантус фирмус мелодија) у Палестрининим тенор мисама, које је различито. Већина мелодија је преузета из духовних напева и молитви, мада има и оних који су засновани на световним мелодијама, док су поједине посебно компоноване са циљем њихове примене у функцији кантус фирмуса. Затим ће се истражити начин поставке преузете мелодије (измене оригиналне мелодије и дужина кантус фирмус мелодије), као и њен однос са осталим гласовима у контрапунктској фактури.

Циљ овог рада је посебан увид у примену технике кантус фирмуса у оквиру Палестрининих тенор миса као композиционог процеса, али и истраживање битног аспекта стваралаштва овог композитора којем, посебно у нашој средини, до сада није посвећивана особита пажња.

Кључне речи: миса, тенор миса, кантус фирмус (cantus firmus), порекло, елаборација, компоновање на кантус фирмус.

ETNOKOREOLOŠKA DELATNOST JELENE DOPUĐE

Dr Selena Rakočević

Univerzitet umetnosti u Beogradu

Fakultet muzičke umetnosti

Katedra za etnomuzikologiju

e-mail: selena@rakocevic.rs

Jelena Dopuđa (1904–1987) je jedan od pionira istraživanja tradicionalne plesne prakse Bosne i Hercegovine. Zasnovana na kontinuiranom i osmišljenom terenskom radu u različitim geografskim oblastima Bosne i Hercegovine i metodološki doslednoj analizi, sistematizaciji i klasifikaciji sakupljene građe, naučna delatnost Jelene Dopuđe se može u pravom smislu smatrati etnokoreološkom. Izuzetan doprinos Jelene Dopuđe ne samo u oblasti naučnih istraživanja, već i u plasmanu i promociji tradicionalnog plesa i muzike ostao je, međutim, gotovo nepoznat čak i stručnoj javnosti. O zamenarivanju Jeleninog doprinosa ne samo kulturi Bosne i Hercegovine, već i razvoju etnoloških, folklorističkih, pa i etnokoreoloških istraživanja u regionu, svedoči i činjenica da posle njene smrti ni u jednom stručnom časopisu ni u Bosni i Hercegovini, ni u Srbiji, ni u Hrvatskoj nije izašao ni jedan *in memoriam*. Cilj ovog rada je da se pomenuti nedostatak unekoliko nadomesti, te da se povodom sto deset godina od rođenja ove znamenite naučnice njena etnokoreološka delatnost reaktualizuje i sagleda u svetlu savremenih dostignuća u oblasti istraživanja tradicionalnog plesa.

Ključne reči: Jelena Dupuđa, etnokoreologija, Bosna i Hercegovina, plesna praksa u BiH, tradicija

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ ОБЛИКОВАЊА ПЛЕСНОГ ТОКА КОЛА У ТРИ

МА Здравко Ранисављевић

Универзитет уметности у Београду

Факултет музичке уметности

Катедра за етномузикологију

e-mail: ranisavljevicz@yahoo.com

У досадашњим теоријским интерпретацијама у етнокореологији, плесни жанр *коло у три* је дефинисан на нивоу играчке и музичке компоненте независно. Аналитичка опсервирања наведених компоненти резултирала су утврђеним основним принципима макроформалног и микроформалног обликовања, док интегралне карактеристике играчког и музичког садржаја, у текстуалном смислу, до сада нису значајније теоријски интерпретирани. Питање садржајних карактеристика игре и музике јесте питање процесуалности плесног тока, у ширем смислу, и подразумева паралелно сагледавање обе компоненте плеса, у корелативним односима.

О основним принципима обликовања плесног тока *кола у три*, као жанра, потребно је закључивати на основу анализе типских примера интегралних извођења појединачних плесова овог жанра. За потребе овог рада биће издвојени најзаступљенији плесови у некадашњој сеоској плесној пракси Срба (*кукуњешаје*, *Жикино коло* и *моравац*), као и репрезентативна извођења плеса *коло*, у актуелној српској плесној пракси. Наведени плесови ће бити подвргнути стандардној етнокореолошкој, односно етномузиколошкој анализи, а потом и упоредној анализи играчке и музичке компоненте.

Фокус аналитичког опсервирања је постављен на процесуалност плесног извођења, са циљем утврђивања основних принципа обликовања плесног тока у целини – од макро и микроформалног нивоа игре/музике до нивоа обликовања обрасца корака (дистрибуције корака), односно мелодијског обрасца, у међусобној корелацији. Дефинисање модела корелативних, од-

носно кореспондентних односа између играчке и музичке компоненте од фундаменталног је значаја за рекреирање поетике плесног жанра *коло у Шри*.

Кључне речи: *коло у Шри*, плесни ток, процесуалност, основни образац корака, мелодијски образац.

ТРАДИЦИОНАЛНИ МУЗИЧКИ ОКВИР УКРАЈИНАЦА У ЖУПИ (ПРИЛОГ ЕТНОМУЗИКОЛОШКИМ ИСТРАЖИВАЊИМА СЕВЕРОЗАПАДНЕ БОСНЕ)

Сања Ранковић

Универзитет уметности у Београду
Факултет музичке уметности
Катедра за етномузикологију
e-mail: sanjaetno@gmail.com

Крајем XIX и почетком XX века Аустроугарска монархија је насељавала католичко становништво, у највећој мери Немце и Пољацима, на подручје Балкана. Заједно са Пољацима у област Босанске Посавине мигрирало је и украјинско становништво из Западне Галиције. У новој домовини колонисти су свој идентитет одржавали групним насељавањем у посебним насеобинама, организовањем школства, црквеног живота, те делегирањем политичких представника у Босанском Сабору. Након Другог светског рата Немци и Пољаци су се одселили у Доњем Шљонску тако да су у појединим насељима Босанске Посавине остали углавном Украјинци. Њихово присуство у демографској структури појединих градова и села и данас је изражено, а нарочито у Бања Луци, Прњавору, Лишњи итд.

Од 2011. године указала се прилика за етномузиколошком опсервацијом предела Жупе, као дела Босанске Посавине који се простире између Лакташа и Прњавора. Овај предео обухвата 22 села у којима већину становништва чине Срби, а у нешто мањем броју и други народи међу којима су најбројнији Украјинци. Истражујући музичку праску Жупе посебну пажњу је побудила

музичка пракса Ukraјинаца која до сада није била део етномузиколошких радова те је интригација за њеном етнографијом била још већа.

Највећи број Украјинаца који данас живе у Жупи настањен је у селима Деветина и Хрваћани. Током истраживања пажња је усмерена на традиционално вокално извођење на матерњем језику – украјинском. Циљ овог рада је мапирање музичког знања Украјинаца у Жупи кроз одређење обредног и жанровског оквира, структуралних карактеристика, те односа украјинске вокалне праксе према доминантној – српској.

Кључне речи: етномузикологија, босански фолклор, вокална музика, Украјинска музика, Жупа.

PROGRAM SNG OPERE LJUBLJANA V PRVIH LETIH PO KONCU DRUGE SVETOVNE VOJNE

Dr. Tjaša Ribizel

Univerza v Ljubljani,

Filozofska fakulteta

e-mail: tjas.ribizel@ff.uni-lj.si

Po koncu druge svetovne vojne je na področju glasbenih ustanov v Ljubljani sledil bogat razcvet. Vzporedno z njimi je ponovno zaživele glasbeno šolstvo, društva, posamezni ustvarjalci in poustvarjalci, delavci v kulturi in šolstvu. Med glasbenimi ustanovami, ki so začele ponovno delovati že v letu 1945 in so aktivno delovale že pred vojno, je bila tudi SNG Opera Ljubljana – pomemben del delovanja te ustanove predstavlja izvajani program. Ta je skozi prva leta vključeval oziroma bil na poti priključitve tako del, ki so, po besedah Mirka Poliča iz leta 1947, predstavljala del splošnega repertoarja oziroma repertoarja, ki bi skozi čas v tej smeri predstavljal ogrodje, stalnico izvajanega sezonskega repertoarja, kot tudi t. i. nova dela. Predstav teh del je bilo iz leta v leto več, prav tako se je večalo tudi število abonmajev. Namen prispevka je, da predstavi izvajani program ljubljanske Opere z vidika uprizorjenih del

v posamezni sezoni, navede abonmaje, ki jih je Opera razpisovala v vsaki sezoni, predstavi morebitne spremembe in neljube zaplete – o katerih pričajo ohranjeni arhivski viri ter dnevno časopisje – s katerimi se je ustanova srečevala pri oblikovanju in izvedbi programa posamezne sezone; v tej predstavitvi prikaže tudi odmev izvajanega programa v očeh takratne glasbene kritike.

Ključne besede: abonmaji, dnevno časopisje, Ljubljana, program, SNG Opera Ljubljana

ELEMENTI STRUKTURNOG PLANA MUZIČKE REČENICE

Mr Anica Sabo

Univerzitet umetnosti u Beogradu

Fakultet muzičke umetnosti

Katedra za muzičku teoriju

e-mail: isabo@sbb.rs

Određenje elemenata strukturnog plana muzičke rečenice u poslednje dve decenije privlači značajnu pažnju teoretičara. Uočavaju se veoma razučena i neujednačena terminološka određenja za srodne entitete rečeničnog toka. Elementi strukturnog plana su osnova izgradnje muzičke rečenice u svim istorijsko stilskim epohama, a posebno dolaze do izražaja u uslovima kada tonalni plan ne predstavlja ključnu normu u ostvarivanju jedinstva muzičkog sadržaja, a tematski plan poseduje izrazito autonomna obeležja.

Cilj ovog rada je da se izvrši identifikacija i analitička diferencijacija elemenata strukturnog plana muzičke rečenice. Realizacija ovog cilja vodi se preko analize fenomena muzičkog toka, što podrazumeva oslonac na muzičke planove (tematski, tonalni i strukturni) uz podrazumevano praćenje aktivnosti komponenti muzičkog izraza. Ovakav pristup esencijalno ukazuje na rečenicu kao osnovnu jedinicu muzičkog toka i ističe njeno važno svojstvo da se vitalno opire normativnom ograničenju. Formiranje svojevrstne tipologije elemenata strukturnog plana muzičke rečenice

je neophodno, ali je bitno istaći da se ona zasniva na uvažavanju procesualnosti muzičkog toka. Ukazivanje na različite elemente strukturnog plana tako postaje osnovni metodološki oslonac i putokaz u analitičkim razmatranjima muzičke rečenice. U radu će se sagledati različiti elementi strukturnog plana, a posebno se razmatra fenomen koji se označava kao sintagmatska grupa.

Ključne reči: muzička teorija, muzički oblici, muzička rečenica, metodologija analize, strukturni plan

NARATIVNA FUNKCIJA ATONALNOSTI U DELIMA DMITRIJA ŠOSTAKOVIČA I PAULA HINDEMITA

Atila Sabo

Univerzitet umetnosti u Beogradu

Fakultet muzičke umetnosti

Katedra za muzičku teoriju

e-mail: atilasabo@gmail.com

Kompozitori XX veka poput Hindemita (Paul Hindemith) i Šostakoviča formirali su veoma specifičan vokabular izražajnih sredstava zasnovan na kombinaciji tradicionalnih tekovina prethodnih epoha i modernih tendencija svoga vremena. Jedna od najupečatljivijih posledica ovakvih procesa je nastanak individualnog muzičkog jezika koji pred analitičara postavlja složene zahteve. Kako primećuje Dejvid Fening (David Fanning) „Najkritičnija praznina u zapadnom razumevanju Šostakovičeve muzike odnosi se na harmonski i tonalni jezik...koji je nekada tonalan, nekada modalan, nekada negde između, a nekada van granica i jednog i drugog“. U mnogim aspektima značajno različita, umetnička poetika Hindemita takode na svojevrstan način rekodira klasični tonalitet, ostavljajući harmonske tokove da slobodno fluktuiraju između tonalnosti, modalnosti, a ponekad i atonalnosti.

Upravo oni segmenti koji su izvan granica tonalnosti i modalnosti, pored toga što igraju važnu ulogu u formiranju kontrasta i celokupnog umetničkog izraza, predstavljaju uporišne tačke ra-

zličitih semiotičkih procesa u delu. Iako je harmonskih jezik Hindemita i Šostakoviča prevashodno tonalno-modalan, u pojedinim, najčešće ključnim momentima muzičke dramaturgije, klasičari XX veka posežu za ekstremnim izražajnim sredstvima, kojima ukidaju gravitacione sile u muzičkom toku, i ostavljaju tonsku organizaciju u bestežinskom, atonalnom stanju. Načini realizacije, kao i efekat koji se postiže, mogu biti veoma različiti, ali je osvajanje atonalnog muzičkog prostora uvek veoma intencionalno, sa konkretnim ciljem formulisanja značenja.

Ključne reči: atonalnost, narativ, transcedencija, Šostakovič, Hindemit

МУЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ: КОНЦЕНТРАЦИЈА И ПАЖЊА УЧЕНИКА

Мр Славица Стефановић

Универзитет уметности у Београду

Факултет музичке уметности

Катедра за солфеђо и музичку педагогију

e-mail: sarica@EUnet.rs

Утицај одређених психолошких фактора на квалитет учења који нека особа постиже из било којег искуства су фактори: *мотивација, концентрација, реаовање, организација, схватање и понављање* (Павловић, 2004: 103). У овом раду биће речи о другом фактору *концентрацији*, а који је уско повезан са *пажњом* ученика на часу. Основни циљ истраживања је опис концентрације/пажње, као психолошких чиниоца који доприносе успешности ученика да прате наставу. Задатак рада је да истражи научну и стручну литературу која се бави питањима психолошких фактора који утичу на квалитет учења у основној школи (концентрација/пажња), затим да осмисли упитнике за емпиријски део рада, сумира и образложи резултате емпиријског истраживања. Истраживање је у односу на циљ експлоративно, а истраживачки метод је дескрипција. Општи закључак је да су ученици кон-

центрисани/пажљиви на већем броју активности које се, у циљу овладавања школским градивом, примењују у настави музике у основној школи. На крају, биће описана једна активност која својом организацијом може да привуче пажњу ученика, подспешни креативност и концентрацију.

Кључне речи: Основна школа, Настава музике, Концентрација, Пажња, Истраживање

МОДЕРНА ИНТЕРПРЕТАЦИЈА СТАРОГ ВИЗАНТИЈСКОГ ПОЈАЊА У КАНТАТИ *ОГЛЕДАЛО* СТОЈАНА СТОЈКОВА

Мр Данијела Стојановић

Универзитет у Нишу

Факултет уметности у Нишу

Одсек за музичку уметност

Катедра за теоријске предмете

e-mail: danijela63@yahoo.com

Првобитна намера македонског аутора Стојана Стојкова била је стварање вокално-инструменталне композиције у духу старог византијског црквеног појања. Делимично наметнут формални концепт у самом наслову дела, за аутора је само основа на којој својом стваралачком инвентивношћу врло успешно прави спој између духовног и световног, традиционалног и модерног. У кантати *Огледало* аутор асимилира своја уметничка настојања која су у тесној вези са фолклорном традицијом. Поред уобичајеног инструменталног корпуса, избор додатних инструмената оријенталног порекла, канона и саза, и њиховом применом у духовној композицији, даје један нов нестандартни карактер овом делу, док мелодијски обрасци, на којима је заснована кантата, имају карактеристике црквених напева. У раду су детаљно анализирани елементи који се односе на модерну интерпретацију старог црквеног певања.

Кључне речи: кантата, византијско појање, народни инструменти, мелодијске линије, модерна интерпретација.

RAMO: SCIJENTISTA I HUMANISTA
(250. GODIŠNJICA SMRTI FRANCUSKOG
KOMPOZITORA I TEORETIČARA)

Dr um Svetlana Stojanović Kutlača

MŠ „Josip Slavenski“ Beograd

e-mail: svetlanastojanovic.kutlaca@gmail.com

Identifikujući razvitak modernog društva u periodu prosvetiteljstva, savremeni filozof Cvetan Todorov u centar postavlja pitanje slobode i pisce, naučnike, umetnike, filozofe svrstava u četiri nepomirljive porodice: konzervativce, scijentiste, individualiste i humaniste. Dva muzičara Žan Žak Ruso i Žan Filip Ramo demonstriraju ova neslaganja kao učesnici sukoba koji se odvijao sredinom XVIII veka, poznatog pod nazivom „rasprava bufonista“. U osnovi njihovog sukoba je različit odnos prema muzici, odnosno prema harmoniji i melodiji. Ramo 1722. godine postavlja teoriju o inverziji akorada i principima akordskih progresija koja će postati osnova klasične nauke o harmoniji. Prema Ramou muzička harmonija zasniva se na fizičkim zakonitostima, a melodija se pojavljuje samo kao njena površina. Ruso zamera Ramou materijalistički i scijentistički pristup. Ruso daje melodiji primat jer ona, na isti način kao i jezik, neposredno odražava čovekovu prirodu. Nove humanističke ideje čiji je Ruso zagovornik razlikuju se od antičkih obrazaca humanizma kao i od hrišćanskog morala, one se baziraju na dihotomiji društvenog i individualnog čovekovog bića. Ramo intuitivno prepoznaje ulogu kvaliteta zvuka, metaforički „muzičke boje“ – tembra, kao i fleksibilnost auditorijuma. Analiza Ramoovih programskih komada za klavsen, kamernih koncerata i opere *Galantni Indijci* primenjena u ovom radu ima za cilj da potvrdi Ramoov humanistički pristup muzici, u čijoj osnovi se nalazi svest o značaju muzičkih boja.

Cljučne reči: Ž. F. Ramo, scijentisti, humanisti, harmonija, melodija, tembr

СИНЕРГИЈА ОПАЖАЊА, РЕПРОДУКЦИЈЕ И МУЗИЧКОГ МИШЉЕЊА У НАСТАВИ СОЛФЕЂА

Мр Драгана Тодоровић

Универзитет уметности у Београду
Факултет музичке уметности
Катедра за солфеђо и музичку педагогију
е-mail: dada2609@yahoo.com

Др Слободан Кодела

Универзитет у Нишу
Факултет уметности
е-mail: kboban64@gmail.com

Истраживања музичког извођења укључују како перцептивне, тако још више рецептивне, репродуктивне и креативне видове музичког изражавања. Према својим физиолошким својствима, човек је способан да опажа елементе музике *визуелно* и *аудитивно*, те да је реализује *мануелно* и *гласовно*. Успостављање синергије опажања, репродукције и музичког мишљења представља главни педагошки циљ у процесу наставе солфеђа, коме се стреми од почетка образовања.

Тежња наставе у почетном музичком образовању јесте стварање фонда звучних представа код ученика, а тек потом усмеравање рада ка поставци тонских висина, њихових међусобних веза у оквиру тоналног центра, опажању и нитонирању појединачних и групе тонова. Звучне асоцијације остају "записане" у свести, чекајући да их извесна визуелна драж покрене. Затим следи процес схватања (теоретског) и тумачења већ познатог звука, сада израженог симболима. Када се коначно дође до нивоа где разумевање музичке садржине може обезбедити извођење, круг је потпун и савршен. То значи да се на одређеном ступњу наставе успоставио проток музичког мишљења. Процес ВИЂЕЊЕ – СХВАТАЊЕ – РЕПРОДУКЦИЈА циркулише непрестано се обнављајући.

Синергија и координација опажања, репродукције и музичког мишљења, као и могућност њиховог усавршавања доводе до

стварања вештине која омогућава стваралачко решење сваке проблематике. Осветљавање сложености функционисања наведених процеса даје настави солфеђа нову димензију, која се осликава у примарној тежњи – разумевању музичког садржаја и квалитетној интерпретацији.

Кључне речи: синергија, опажање, солфеђо, музичко мишљење, репродукција.

РУГАЛИЦЕ ЗА МЕШОВИТИ ХОР ДРАГОЈА ЂЕНАДЕРА

Мр Небојша Тодоровић

Универзитет у Нишу

Факултет уметности

e-mail: bunibrod@gmail.com

Српски композитор из Босанске Крајине Драгоје Ђенадер (Милошево Брдо, округ Босанска Градишка, 1930 – Сарајево, 1986), највећи део свог стваралаштва посветио је хорској музици. Иако је писао оркестарску, клавирску и камерну музику, која је за живота композитора извођена и штампана, хорско стваралаштво, засновано на традицији босанско херцеговачке музике, својим обимом и квалитетом заузима централно место у његовом композиторском опусу. Своје стваралаштво доследно је засновао на националном музичком идиому, а поред народне музике која представља темељ његовог стваралачке естетике, доследни је настављач националног смера Стевана Мокрањца.

Свој стваралачки вјерују Драгоје Ђенадер је крако описао на следећи начин:

“...Волим народни мелос, а посебно сеоску традицију. Слушам га и кад то могу, прелиставам записе наших мелографа, настојим да уочим њихове карактеристике, дуго размишљам о њима, помало експериментишем, па кад се јави нека унутарња потреба онда то и запишем....”

Врхунац у хорском стваралаштву достигао је хорском композицијом *Ругалице ой. 15 бр.2*, написане за мешовити хор,

која је по форми најближа облику руковети. Композитор је одабрао три песме из четврте књиге *Босанских народних ајесам* композитора и етномузиколога Владе Милошевића. Записи које је одабрао, по свом садржају спадају у шаљиве песме и ругалице. Песме су повезане и током руковети се преплићу. Основна формална шема је А Б А Ц А. Дело је написано 1975. године у Сарајеву, у време највеће стваралачке активности Драгоја Ђенадера, и добило је прву награду на Конкурсу Мокрањчџвих дана у Неготину 1977. године.

Овај рад приказује само један сегмент богате хорске оставштине композиторове – бриљантну минијатуру *Ругалице*, која је писана у најбољој традицији Мокрањца. Такође, желимо да укажено на велики значај хорског стваралаштва Драгоја Ђенадера, које је у своје време извођено, штампано и награђивано.

Драгоје Ђенадер је био изузетна личност, човек неисцрпне енергије и огромне воље за животом. Полузаборављен, тихо је умро у кругу своје породице у Сарајеву, 7. децембра 1980 год. у граду који је пресудно утицао на његов живот и стваралаштво.

Кључне речи: Драгоје Ђенадер, српска музика, традиција, хорска музика, *Ругалице*.

ПРИМЕНА ФРУЛЕ У НАСТАВИ СОЛФЕЂА

Мр Милнца Филнповић

Музичка школа „Др Милоје Милојевић“

Одсек за теоријске предмете

Крагујевац

e-mail: milicagaspar@yahoo.com

Вишегодишњи рад са ученицима омогућава наставнику да сагледа све предности и евентуалне недостатке које наставни план и програм садржи. Изазов сваком музичком педагогу је да наставу организује тако да подстиче развој музичких способности и креативности код деце.

Настава солфеђа, осим музичког описмењавања и развијања музичког слуха има за циљ да ученицима приближи музику различитих епоха и поднебља, али пре свега музику сопственог народа.

Музичка школа у Крагујевцу неколико година уназад традиционалну музику негује кроз Одсек за традиционално народно певање. Упознавање са народним инструментима за сада је реализовано организовањем огледних часова. Приметна је велика заинтересованост ученика основне музичке школе за упознавање фруле као нашег најпознатијег народног инструмента, што је утицало на њено постепено увођење у наставу солфеђа.

У овом раду бавићемо се могућностима примене штимоване фруле у настави солфеђа. Једна од тема истраживања биће да ли и у којим сегментима рада штимована фрула може заменити клавира као основно наставно средство и у којој мери се уношењем традиционалног инструмента подстиче дечија заинтересованост и креативност.

Кључне речи: музичка педагогија, солфеђо, фрула

БУГАРСКА ТРАДИЦИОНАЛНА МУЗИКА КАО ИНСПИРАЦИЈА ЗА СТВАРАЊЕ МЕТОДИЧКОГ ПРАВЦА У НАСТАВИ МУЗИЧКОГ ДИКТАТА

Др Ивана Хрпка

Универзитет уметности у Београду
Факултет музичке уметности
Катедра за солфеђо и музичку педагогију
e-mail: i.hrpka@hotmail.com

У педагошкој историји Бугарске солфеђо је, као самостални предмет, започео развој четрдесетих година XX века. Један од значајнијих представника те, прве генерације аутора и педагога који су учествовали у стварању темеља, као и у давању почетног импулса за развој овог предмета, био је Асен Димитров Диамандиев (1915–2009).

У историји музике, Диамандиев је оставио траг као композитор, диригент, оснивач првог бугарског професионалног ансамбла за народну песму и игру. Његова појава у бугарској педагогији солфеђа посебно је интересантна за истраживање, пре свега, због испољене комуникативности као и изузетно флексибилног става, што му је омогућило да успостави и ојача везу

између две, макар на изглед, различите педагошке струје чији су представници били Камен Попдимитров и Иван Пеев.

Значај Асена Диамандиева је ипак највише дошао до изражаја кроз његово деловање у правцу развоја педагогије солфеђа засноване на бугарској народној музици. Наиме, док су његови савременици бугарску музику третирали искључиво као музичку грађу чија је намена – васпитавање слуха у народном духу, а циљ – остваривање националног карактера у уџбеницима и приручницима, Диамандиев је у својим књигама покушао да оствари конкретнију и садржајнију везу. Зато се може рећи да је за овог аутора музичка традиција била инспирација приликом стварање методичког правца у педагогији солфеђа.

У овом раду посебно ће бити разматране идеје и принципи рада, а такође и систематизација материје употпуњене адекватним тумачењима, са циљем да се осветли могућност успостављања сагласја између традиционалне музике и музичког диктата као стандардног елемента наставе солфеђа.

Кључне речи: бугарска традиционална музика, солфеђо, музички диктат, методички правац, Асен Диамандиев.

ТРАГОВИ МУЗИЧКО-ПЕДАГОШКЕ ТРАДИЦИЈЕ У КЊИГАМА *СОЛФЕЂО* КРОЗ ПЕСМУ ЉИЉАНЕ ПАНТОВИЋ

Др Ивана Хрпка

Универзитет уметности у Београду
Факултет музичке уметности
Катедра за солфеђо и музичку педагогију
e-mail: i.hrpka@hotmail.com

Драгана Тодоровић

Универзитет уметности у Београду
Факултет музичке уметности
Катедра за солфеђо и музичку педагогију
e-mail: dada2609@yahoo.com

Опредељење за музичку педагогију Љиљана Пантовић (рођ. 1935) показала је уписом Наставничког одсека на Музичкој академији у Београду, на коме је и дипломирала 1958. године

са оценом педагошке способности: „изразита“. Поред основних студија завршила је и одсек за соло певање у класи проф. Миле Стојадиновић (Средња музичка школа „Јосип Славенски“ у Београду). Своје образовање комплетирала је завршетком магистарских студија у класи проф. Миодрaга Васиљевића, са радoвима из области Музичког фолклора.

Њен професионални пут у потпуности је био обележен педагогијом солфеђа (после рада у Музичкој школи „Бинички“, од 1972. године до одласка у пензију предавала је на Факултету музичке уметности у Београду).

Стручно-педагошки радови Љиљане Пантовић посебно су акцентовали значај и примену песме у настави солфеђа, на свим нивоима музичког школовања. Њене три збирке под називом *Солфеђа кроз песму* добијале су позитивне рецензије у којима је посебно наглашаван значај ауторских песама које су, према мишљењу једног од рецензената, проф. Властимира Перичића, „задовољавале како музичке, тако и васпитне и педагошке критеријуме“.

У раду ће се изложити сви елементи уз помоћ којих је могуће утврдити постојање трагова музичко-педагошке традиције, с обзиром на то да је Љиљана Пантовић најосетљивији период, представљени везом између академског образовања и почетка педагошког сазревања, започела на тлу можда и највећих методичких превирања у српској педагогији солфеђа. Циљ рада је да се установе они чиниоци који би допринели закључку о усмерењу ка садржају који је представљао својеврстан „баланс“, с обзиром на то да су сви тадашњи методичари заступали мишљење о позитивном учинку песме у музичком образовању.

Кључне речи: музичко-педагошка традиција, солфеђо, песма, Љиљана Пантовић.

ПИСАНИ ДИСКУРС О МУЗИЦИ У НИШКОЈ ШТАМПИ
ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА КАО ИЗВОР ЗА
ПРОУЧАВАЊЕ ЛОКАЛНОГ МУЗИЧКОГ ЖИВОТА

Др Соња Цветковић

Универзитет у Нишу

Факултет уметности

Катедра за општу музичку педагогију

e-mail: cvetkos@open.telekom.rs

Један од приступа у сагледавању музичке прошлости Ниша заснива се на проучавању и анализи написа о музици објављиваних у локалној штампи између два светска рата. Они представљају не само важан и врло често једини извор података о музичким активностима у граду, већ откривају и општи културни ниво, уметничка и идолошка стремљења датог раздобља и одређене средине. Осим дневне, информативно-политичке штампе (страначка гласила), у Нишу су излазили и периодични (привредни, црквени, књижевни, спортски) часописи, гласила појединих удружења и организација. Рад се бави анализом написа о музици, који се уопштено могу сврстати у неколико категорија: информативни (најаве и прикази концерата и других музичких манифестација), текстови едукативног карактера, полемички интонирани текстови, написи о личностима, појавама и догађајима са југословенске и иностране музичке сцене. Посебна пажња посвећена је стручном аспекту писане речи о музици, с обзиром на то да њени аутори у већини случајева нису били професионално образовани музичари, већ интелектуалци различитог образовања (књижевници, правници) који су осим музичких пратили и друге догађаје на градској културној сцени. Написи о музици објављивани у нишкој штампи између два светска рата осликавају стање у музичком и културном животу града и ниво стручности њихових аутора, чији је превасходни задатак био да информишу јавност о актуелним музичким манифестацијама, програмима и извођачима, повремено да музику приближе читаоцима и едукују публику.

Кључне речи: Ниш; период између два светска рата, локална штампа, написи о музици, музички живот

MUZIČKO IZVOĐAŠTVO I NOVA MUZIKOLOGIJA – PITANJA ANALITIČKOG I INTERPRETATIVNOG PRISTUPA

Stefan Cvetković

Univerzitet umetnosti u Beogradu

Fakultet muzičke umetnosti

Doktorske studije muzikologije

e-mail: stfnale@ptt.rs

U radu se razmatra muzičko izvođaštvo kao polje istraživanja unutar sfere nove muzikologije, uz posebnu polemiku o problematici uodnošavanja analitičkog i interpretativnog pristupa. Tradicionalna usredsređenost muzikologije na muzičko stvaralaštvo, odnosno samo delo kao objekat istraživanja, uspostavila je metodologiju koja je (bivajući centrirana na analitičkim i interpretativnim pristupima partituri kao označitelju muzike), izgubila primenljivost pri promeni percepcije muzike od *muzike kao partiture* ka *muzici kao izvođenju*. Ovaj fenomenološki obrt, načinjen u jednom segmentu savremene muzikološke prakse, nužno je generisao novu metodologiju, s obzirom na to da je, kao objekat istraživanja, partiturni ustupio mesto zvučnom zapisu. Pored razmatranja problematike analize zvučnog zapisa, u radu se sagledavaju mogućnosti funkcionalizacije rezultata analize u pravcu njihove interpretativne nadgradnje, odnosno kontekstualizacije. U tom pogledu, skreće se pažnja na to da značajan naučni izazov predstavlja „prepoznavanje“ datih rezultata kao kulturoloških činjenica, odnosno, u širem smislu zasnivanje diskursa o muzičkom izvođaštvu kao kulturološki uslovljenoj praksi.

Ključne reči: nova muzikologija, muzičko izvođaštvo, metodologija, analiza, interpretacija.

IZVAN TRADICIONALNOG PROSTORA: STATUS I FUNKCIJE PRIMENJENE MUZIKE

Dr Marija Ćirić

Univerzitet u Kragujevcu

FILUM

Katedra za muziku u medijima

e-mail: marijamcivic@yahoo.com

Cilj teksta jeste rasvetljavanje funkcije i statusa *primenjene muzike*. Pojam *primenjena muzika* ukazuje nam na poziciju ove umetnosti izvan njenog tradicionalnog prostora. *Primenjena* muzika je ona koja se našla u polju dominacije izvesne nemuzičke prakse. Muzika je tada prilagođena obrascima funkcionisanja druge umetnosti ili medija i oblikovana van uobičajenih puteva stvaranja takozvane čiste muzike, što je uslovalo je nastanak pojma *primenjena*.

Postavlja se pitanje da li je *primenjena* muzika zanat ili umetnost, odnosno, da li je *služavka* ili *gospodarica*, i konačno, da li je *primenjena* ili *funkcionalna*. Često je smatrana manje vrednom jer je unapred determinisana narativnim značenjima te da kao svojevrsan *umetnički zanat* samo odslikava događaj/priповest. *Zanat-ski* status *primenjena muzika* duguje činjenici da je njena istorija u (savremenim masovnim) medijima relativno kratka i da je stoga iskazivan otpor u odnosu na pomenuti vid muzičkog izražavanja. S druge strane, dobro upotrebljena muzika obezbeđuje kontinuitet (udružuje scene, kadrove koji bi u suprotnom mogli da budu haotični i nepovezani); pojačava emocije; daje karakterizaciju likova ili situacije o kojoj se govori. Muzika konstituše kontekst: pomoću nje možemo da saznamo geografsko ili istorijsko okruženje radnje koja se odvija pred nama. Navedene hipoteze potkrepljene su stavovima teoretičara ovog domena (Adorno, Ajsler, Tomas, Porsil, Žober, Baronijan...).

Ključne reči: primenjena muzika, čista muzika, status, funkcija, umetnost, mediji.

НАРОДНО КОЛО ПАУН КАО ПОКАЗАТЕЉ РОДНИХ ОДНОСА У ТРАДИЦИОНАЛНОЈ КУЛТУРИ СРБА

Др Бранко Ђупурдија

Универзитет у Београду

Филозофски факултет

Одељење за етнологију и антропологију

e-mail: brano024@open.telekom.rs

Први етнографски и фолклористички запис о народном колу *паун* дао је В. Ст. Караџић 1841. године у првој књизи Српских народних пјесама. Од тада до данас вести о овом колу и песмама које га прате су се умножиле. Њиме се баве: В. Врчевић (1868. и 1889), проучавајући Боку Которску, Л. Костић (1893), пишући о Цуцама у Црној Гори, М. Ђ. Милићевић (1894) о Србији, Т. Братић и Ст. Делић (1906) о Горњој Херцеговини, С. Дучић (1931) о Кучима у Црној Гори, П. Ж. Петровић (1948) о Грузи, Ј. Допуђа (1951, 1953, 1955) о Брадини у источној Херцеговини, Купрешком Пољу и Јању, сестре Љ. С. Јанковић и Д. С. Јанковић (1952) о Врлици, И. Иванчан (1963. и 1981) о Подравини и Лици, М. Дивјак (1985) о Лици, О. Васић (2004) о Сјеничко-пештерској висоравни и некадашњем титовоужичком региону, и други истраживачи. Ово коло познаје српско, хрватско и муслиманско односно бошњачко становништво, а захвата поглавито Динарску плесну зону. Показује се да коло, уз бројне варијанте начина играња и певања, прате богати друштвени садржаји. Они су видљиви по приликама у којима се оно игра, на прелима, сијелима, зборовима, свадбама и другим весељима. И само коло, које је некад мимичко и бираће, а некад, уз то, и сватовско, садржи значајне друштвене садржаје. Оно, осим игре и забаве, служи и за каналисање, често првих, додира и пољубаца између момака и девојака. Постоји читава скала која показује различите телесне додире *gruтоf*, од додира по рамену, „пресецања“ руку играча у колу и наслањања леђима на груди саиграча, преко става да је срамота љубити се у колу, пољупца преко марамице, до пољупца испод пешкира. Другим речима, коло паун, чијем опи-

су су поједини истраживачи додали и објашњења родбинских, суседских и међугенерациских односа везаних за коло, служи да би се на друштвено прихватљив и пожељан начин показала осећања, зближили момци и девојке и, кад је реч о свадбама, увели младенци у заједнички живот. Као такво оно је показатељ родних односа у традиционалној култури Срба.

Кључне речи: народно коло, народне песме, упоредни приступ, родни приступ, традиционална култура Срба.

**УЛОГА И ПРОЖИМАЊЕ СИМФОНИЈСКОГ И
КОНЦЕРТАНАТНОГ ПРИНЦИПА У СТРУКТУРАЛНОМ
РАЗВОЈУ СИМФОНИЈСКЕ СВИТЕ
ШЕХЕРЕЗАДА Н. РИМСКОГ-КОРСАКОВА**

Биљана Штака

Универзитет у Источном Сарајеву,

Музичка академија

e-mail: bilja.staka@bih.net.ba

Многи композитори, посебно од Бетовеновог доба, на различите начине и у различитом степену, тежили су да прошире формалне и изражајне могућности својих дјела. Римски-Корсаков, као композитор дубоко везан са традицијом уопште, вјешто је направио интересантну жанровску творевину – симфонијску свиту, у којој, као основни стваралачки метод, доминира симфонизам уграђен у четвороставачну организацију сонатног циклуса. Паралелно са симфонијским, у оквирима појединих ставова егзистира и концертантни приступ, као значајан елемент новог жанра – *солистичког концерта*. Стога ћемо, као специфичност, уочити и појаву већег броја инструмената који се третирају солистички (виолина, кларинет, фагот, флаута, тромбон...) Такав приступ доводи до пораста значаја унутрашњих, међусобно повезаних и узајамно испреплетених, различитих формалних елемената попут мелодије, хармоније, ритма или тематског колорита, који у одређеним моментима добивају слободан – им-

провизациони карактер, а који ће такође бити предмет нашег разматрања у оквиру поглавља о аспектима организације циклуса и начинима повезивања ставова. И управо ово прожимање два стваралачка принципа – *симфонијског* и *концертантног*, има важну улогу у процесу обликовања читавог дјела. Услед њиховог сталног прожимања, границе међу њима нећемо експлицитно и по сваку цијену издвајати.

Кључне ријечи: симфонијска свита, *Шехерезада*, прожимање, симфонијски, концертантни, стваралачки принципи.

Издавачи

Академија умјетности Универзитета у Бањој Луци
Академија наука и умјетности Републике Српске
Музиколошко друштво Републике Српске

За издавача

Проф. др Лука Кеџман, декан Академије умјетности
Проф. др Рајко Кузмановић, предсједник Академије наука и
умјетности Републике Српске
Проф. мр Саша Павловић, предсједник Музиколошког друштва

Уреднице зборника

Др Соња Маринковић
Мр Санда Додик
Др Ана Петров

Дизајн корица

Владимир Клепић

Прелом

Дарко Домазет

Штампа

Art print, Бања Лука

Тираж

100

Издавање програма симпозијума омогућило је
Министарство науке и технологије Владе Републике Српске

Бања Лука
2014

CIP - Каталогizacija u publikaciji
Narodna i univerzitetska biblioteka
Republike Srbije, Baња Лука

781.7(048.3)
783(048.3)
78.072(048.3)

МЕЂУНАРОДНИ научни скуп Традиција као инспирација (2014 ;
Бања Лука)

Владо С. Милошевић : етномузиколог, композитор и педагог :
антракти / Међународни научни скуп Традиција као инспирација,
Лука, 11. и 12. април 2014. ; [уреднице Соња Маринковић,
Сандра Додик, Ана Петров]. - Бања Лука : Академија уметности :
Академија наука и уметности : Музиколошко друштво Републике
Српске, 2014 (Бања Лука : Арт принт). - 94 стр. ; 21 cm

Текст ћир. и лат. - Тираж 100.

ISBN 978-99938-27-15-3

COBISS.RS-ID 4198168

Генерални покровитељ
манifestације

Председник Републике Српске
Милорад Додик

Покровитељи

Влада Републике Српске
Министарство просвете и културе
Министарство науке и технологије

Град Бања Лука

ISBN 978-9938-27-15-3

9 789938 271531